

Till arbetspensionsanstalterna

DE NYA BESTÄMMELSERNA OM FAMILJEPENSION, SOM TRÄDER I KRAFT 1.7.1990

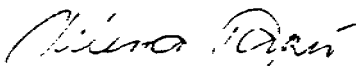
De nya familjepensionsstadgandena träder i kraft 1.7.1990. Pensionsskyddscentralen har med cirkulär A 23/89 sänt regeringens proposition om reformen till pensionsanstalterna. De stadfästa lagarna ingår i cirkulär A/90 som bilaga. I detta cirkulär lämnas tillämpningsanvisningar för de nya bestämmelserna.

Det förberedande arbete för cirkuläret har gjorts i en tolkningsgrupp bestående av representanter för Pensionsskyddscentralen och pensionsanstalterna.

Anvisningar om familjepensionsreformens inverkan på handläggningen av pensionsansökningar och på datatrafiken ges särskilt. Till följd av reformen granskas engångskoefficienten för små pensioner och anvisningar om detta ges särskilt.

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Pentti Koivistoinen

Helena Tapio

Juridiska avdelningen

2.5.1990

DE NYA BESTÄMMELSERNA OM FAMILJEPENSIONEN, SOM TRÄDER I KRAFT 1.7.1990

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	sida
1 DE VÄSENTLIGA FÖRÄNDRINGARNA I ARBETSPENSIONSLAGARNA.....	4
2 VILLKOREN FÖR FAMILJEPENSION.....	7
2.1 Barns rätt till familjepension.....	7
2.2 Den efterlevande makens rätt till familjepension	10
2.2.1 Den efterlevande maken har ett gemensamt barn med förmänslåtaren	10
2.2.2 Den efterlevande maken har inte ett gemensamt barn med förmänslåtaren.....	11
2.3 Tidigare makens rätt till familjepension efter förmäns- låtaren	14
3 BESTÄMMANDE AV FAMILJEPENSIONEN.....	15
3.1 Bestämmande av barnpensionen.....	17
3.2 Bestämmande av den efterlevande makens pensionen.....	20
3.2.1 Endast en efterlevande make som förmänstagare.	20
3.2.2 Efterlevande make och ett eller flera barn som förmänstagare.....	21
3.2.3 Tidigare make som förmänstagare.....	21
3.2.4 Efterlevande make, tidigare make och barn som förmänstagare	23
4 SAMÖRDNING.....	24
5 PENSIONSJÄMKNING.....	29
5.1 Tidpunkten för pensionsjämkningen.....	29
5.1.1. Då det inte finns minderåriga barn i familjen.	30
5.1.2. Då familjen har minderåriga barn	31
5.1.3. Tidigare make.....	32
5.2 Pensionsjämkningsgrunden.....	32
5.3 Förrättande av pensionsjämkningen	34
5.4 Den efterlevande makens inkomster som beaktas vid pensionsjämkningen.....	35
5.5 Pensionsjämkningen då den efterlevande maken uppbär egen arbetspension	36

Juridiska avdelningen

2.5.1990

5.6	Pensionsjämkning då den efterlevande maken inte uppbär egen pension.....	38
5.6.1	Pensionsjämkningen på basen ev den efterlevande makens beräkande pension.....	38
5.6.2	Pensionsjämkningen på basen av den efterlevande makens verkliga inkomster som grund ..	40
5.7	Förfarandet då pensionsjämkningen blir aktuell.....	47
6	FÖRÄNDRINGAR I UTBETALNINGEN AV FAMILJEPENSION.....	48
6.1.	Justering av pensionsbeloppet.....	48
6.1.1	Justering av pensionens belopp och fördelningen av pensionen.....	48
6.1.2	Ny samordning.....	49
6.1.3	Pensionsjämkningen från början av den sjunde månaden.....	51
6.1.4	Pensionsjämkning då barnet upphör att vara förmånstagare.....	51
6.1.5	Justering av pensionsjämkningen.....	51
6.2	Upphörande av familjepension.....	53
6.3	Engångsutbetalning av efterlevandepension.....	53
6.4	Då indragen efterlevnadspension börjar betalas på nytt.....	54
7	ANSÖKAN OM PENSION.....	56
7.1	Ansökan om familjepension.....	56
7.2.	Ansökan om pensionsjämkning enligt undantagsförfarandet.....	56
7.3.	Ansökan om återbetalning av indragen efterlevandepension.....	57
8	IKRAFTTRÄDANDE.....	57
9	BESKATTNINGEN AV FAMILJEPENSION.....	58
10	HUVUDDRAGEN AV DEN ALLMÄNNA FAMILJEPENSIONEN.....	59

Juridiska avdelningen

2.5.1990

DE NYA BESTÄMMELSERNA OM FAMILJEPENSIONEN, SOM TRÄDER I KRAFT 1.7.1990

1

DE VÄSENTLIGA FÖRÄNDRINGARNA I ARBETSPENSIONSLAGARNA

Ikraftträdande

Familjepensionsreformen gäller sådana dödsfall, som har inträffat efter det att de nya bestämmelserna har trätt i kraft, m.a.o. 1.7.1990 eller efter det. Av den anledningen kommer två olika familjepensionssystem att vara i kraft ännu länge, det gamla och det nya.

Tillämpningen av de nya bestämmelserna är sålunda bunden vid pensionsfallet, som i familjepensionen är förmånslåtarens död. De nya bestämmelserna gäller sålunda inte familjepension som beviljats eller kommer att beviljas efter förmånslåtare, som har dött innan reformen har trätt i kraft. Det finns två undantag från detta. För det första kan efterlevande make, vars make har dött innan reformen trätt i kraft, utan att förlora rätten till efterlevandepension ingå nytt äktenskap efter att ha fyllt 50 år. Detta förutsätter att det nya äktenskapet ingås 1.7.1990 eller därefter. Det andra undantaget är följande: Om ett barn som beviljats familjepension enligt de gamla stadgandena fyller 16 efter det att de nya stadgandena träder i kraft, samordnas familjepensionen på nytt först när barnet fyller 18 år och inte såsom tidigare då barnet fyller 16 år.

Omfattning

Familjepensionsreformen omfattar både arbetspensionssystemet och den allmänna familjepensionen enligt folkpensionssystemet. Inom arbetspensionssystemet omfattar familjepensionsreformen arbetspensioner både inom den privata sektorn (även sjömanspensionssystemet) och den offentliga sektorn. Efter reformen är förutsättningarna för att erhålla familjepension desamma inom hela arbetspensionssystemet. För de nya bestämmelserna i folkpensionssystemet redogörs i punkt 10. Reformen gäller inte lagen om olycksfallsförsäkring eller trafikförsäkringslagen. Inom olycksfallsförsäkringssystemet håller man på att revidera bestämmelserna för att få dem enhetligare med arbetspensionssystemet.

Målsättningen

Avsikten med reformen är att familjepensionen på ett rättvisare sätt än tidigare, med beaktande av kraven på jämställdhet mellan könen, skall kompensera den förlust som familjens utkomst åsamkas genom försörjarens dödsfall. Pensionsskyddet för barn förbättras inom folkpensionssystemet genom att pensionsbeloppet höjs och genom att åldersgränsen för beviljande av barnpension höjs från 16

Juridiska avdelningen

2.5.1990

till 18 år. I arbetspensionssystemet påverkas barnens andel av förmånslåtarens pension inte mera av om också efterlevande make är förmånstagare.

Rätt till pension

Efter reformen har både män och kvinnor rätt till pension på samma grunder. Rätt till efterlevandepension har såsom tidigare endast makar som har varit gifta med varandra. På basen av s.k. samboförhållanden uppstår inte rätt till efterlevandepension.

För att erhålla efterlevandepension förutsätts alltså att äktenskapet har ingåtts innan förmånslåtaren har fyllt 65 år.

Rätten till efterlevandepension har utvidgats genom att efterlevande make oberoende av kön, har rätt till efterlevandepension om makarna har eller har haft ett gemensamt barn. Rätt till efterlevandepension föreligger sålunda, även om det gemensamma barnet vid förmånslåtarens död är över 18 år eller om barnet har avlidit före förmånslåtaren. Med detta stadgande har ett missförhållande rättats till, dvs att en änka under 40 år inte tidigare fick familjepension om barnet vid förmånslåtarens död redan fyllt 18 år, trots att avbrott förorsakade av barnavårdstid har försämrat hennes eget pensionskydd.

Fastän makarna inte har haft ett gemensamt barn, har den efterlevande maken under vissa förutsättningar rätt till efterlevandepension. Makarnas äktenskap skall ha ingåtts innan den efterlevande maken har fyllt 50 år och skall ha varat minst 5 år. Dessutom förutsätts det antingen att den efterlevande maken är 50 år vid förmånslåtarens död eller att den efterlevande maken har varit arbetsoförmögen i minst tre års tid. Barnlös efterlevande makes rätt till efterlevandepension är sålunda i större utsträckning än tidigare sammankopplad till äktenskapets längd och till den efterlevande makens ålder såväl vid tidpunkten för förmånslåtarens död som vid ingående av äktenskapet.

Dessa förutsättningar införs stegvis. Barnlösa kvinnor, som är födda före 1.7.1950 och som sålunda har fyllt den enligt tidigare stadganden förutsatta minimiåldern 40 år då lagen träder i kraft, har fortsättningsvis rätt till efterlevandepension vid 40 års ålder i stället för vid 50 års ålder. Om en kvinna som är född före 1.7.1950 var gift med förmånslåtaren då lagen träder i kraft 1.7.1990, kan hon få efterlevandepension redan efter tre äktenskapsår såsom tidigare, fastän äktenskapet skulle ha ingåtts först efter det hon har fyllt 50

Juridiska avdelningen

2.5.1990

år.

På grund av att lagen träder i kraft stegvis, kommer det gamla systemet att delvis tillämpas på barnlösa änkor fram till 1.7.2000.

Efter reformen kan också förmånslåtarens tidigare make få efterlevandepension. Härvid förutsätts att förmånslåtaren var skyldig att betala underhållsbidrag åt sin tidigare make. De tidigare nämnda förutsättningarna, förutom lindringarna, beträffande den efterlevande makens ålder och äktenskapets längd gäller också för tidigare makes del. Den tidigare makens pension ingår i efterlevandepensionen och den minskar den efterlevande makens pension.

Förmånslåtarens barn som inte har fyllt 18 år har rätt till barnpension. Den efterlevande makens barn som vid förmånslåtarens död bodde i gemensamt hus-håll med förmånslåtaren och den efterlevande maken, har också rätt till familjepension efter sin styvfar eller styvmor.

Pensionsbeloppet

Inom arbetspensionssystemet beräknas familjepensionen fortfarande på basen av förmånslåtarens egen pension. Familjepensionen delas i efterlevande makes andel och barnens andel. I lagen kallas pensionerna efterlevandepension och barnpension. Den sammanlagda efterlevandepensionen och barnpensionen får inte överstiga förmånslåtarens egen pension. Från efterlevandepensionen avdras eventuell pension för tidigare make.

Avsikten är att mera exakt än tidigare rikta in efterlevandepensionen på efterlevande makar, vilkas utkomst i och med förmånslåtarens död försämras. Detta görs genom att man vid beräkning av efterlevandepensionen beaktar den inverkan efterlevande makens egna förvärvsinkomster och egen pension har på familjens utkomst (pensionsjämkning). Om den efterlevande makens egna pensionsinkomster överstiger en viss inkomstgräns, minskar efterlevandepensionen vid pensionsjämkningen. Åt efterlevande make som ännu förvärvsarbetar betalas dock efterlevandepension under de sex första månaderna utan att pensionsjämkning görs.

Om i den efterlevande makens och förmånslåtarens gemensamma hem vid förmånslåtarens död bodde barn som var berättigat till barnpension, försörjer den efterlevande maken ofast barnet. Därför görs pensionsjämkning i efterlevandepensionen inte förrän det yngsta barnet fyller 18 år.

Juridiska avdelningen

2.5.1990

Pensionsjämkning görs också i den tidigare makens familjepension. Pensionsjämkning görs däremot aldrig i barnpension.

Regeringens proposition till revidering av familjepensionen ingår i cirkulär A 23/89. De stadfästa lagarna är som bilaga i cirkulär A 6/90.

Om inte annat nämns syftas i detta cirkulär till paragraferna i APL.

2 VILLKOREN FÖR FAMILJEPENSION

Förmånstagare kan vara barn, efterlevande make samt förmånslåtarens tidigare make (4 § 5 mom).

Både änkor och änklingar har rätt till familjepension på samma grunder. Också tidigare make kan oberoende av kön få familjepension.

Person, som genom brott har förorsakat förmånslåtarens död är inte berättigad till familjepension (4 a § 3 mom).

2.1. Barns rätt till familjepension

Ett barn har rätt till barnpension om det inte har fyllt 18 år vid förmånslåtarens död (4 a § 3 mom.).

Barn, som är arbetsoförmöget får enligt de nya stadgandena inte mera barnpension efter det att det har fyllt 18 år. Ett sådan barn kan få egen invaliditetspension enligt folkpensionslagen.

Barn har rätt till familjepension både efter sin mor och sin far. Rätt till barnpension har förmåns-
låtarens eget barn, adoptivbarn eller sådant barn som förmånslåtaren vid tidpunkten för sin död var förpliktigad att betala underhåll till. Barn får pension också efter sin styvfar eller styvmor, om det bodde i gemensamt hushåll med styvföräldern och den egna föräldern. Den efterlevande makens barn eller adoptivbarn kan sålunda ha rätt till barnpension.

Barn har rätt till barnpension efter högst två förmåns-
låtare samtidigt. Detta begränsar inte barnets rätt till pension efter sina biologiska föräldrar (4 a § 3 mom.). Fastän ett barn redan får barnpension t.ex. efter sin mor eller styvfar, får det på ansökan pension efter sin biologiska far. I så fall dras pensionen efter styvfadern in. Förmånstagaren får i dessa fall en beräkning av barnpensionen efter de biologiska föräldrarna. Om förmåns-

Juridiska avdelningen

2.5.1990

tagaren har fått vetskap om pensionsrätten och det oaktat inte ansöker om pensionen, skall pensionsanstalten försöka få bekräftelse på vägran. Pensionsansökan delas på normalt sätt ut för behandling till alla de pensionssystem som den biologiska föräldern tillhörde.

Barn som får barnpension efter sin biologiska mor och far har däremot inte mera rätt till barnpension om styvmodern eller styvfadern avlider.

Förmånslåtarens eget barn

Förmånslåtarens barn som inte har fyllt 18 år har alltid rätt till barnpension. Rätt till pension har även sådant barn som manlig förmånslåtare har erkänt innan lagen om faderskap trädde i kraft 1.10.1976. Barn i vars uppehälle förmånslåtaren enligt lagen om äktenskaplig börd var förpliktad att delta har också rätt till pension (ikraftträdelsestadgandet). Stadgandet förlorar sin betydelse 1.10.1994 då barn som är födda innan lagen om faderskap trädde i kraft, har fyllt 18 år.

Pension för barn, som fötts efter faderns död börjar från ingången av månaden efter födseln. Om modern under graviditeten har ingått nytt äktenskap, har barnet inte rätt till barnpension efter moderns tidigare make, eftersom barnet enligt lagen om faderskap anses vara fött inom det nya äktenskapet, om inte på grund av talan visas att förmånslåtaren är barnets far.

Efterlevande makes barn

Efterlevande makes barn, som inte har fyllt 18 år och som samtidigt inte är förmånslåtarens barn, har rätt till barnpension, om det vid förmånslåtarens död bodde i gemensamt hushåll med förmånslåtaren och den efterlevande maken. Barnet skall alltså försörjas i det gemensamma hemmet vid förmånslåtarens död. Barnets rätt till pension påverkas inte av att det senare flyttar bort från det gemensamma hemmet. Pensionsrätten gäller pension efter både styvfar och styvmor.

Av lagen framgår inte klart, om barnet har rätt till pension t.ex. efter sin styvfar också i det fall att barnets biologiska mor har dött före styvfadern. Rätt till pension kan anses föreligga också i sådan situation, om styvfadern även efter hustruns död har försörjt barnet i sitt hem.

Efterlevande makes barns rätt till barnpension påverkas inte längre av det att den efterlevande

Juridiska avdelningen

2.5.1990

maken och förmänslåtaren har ingått äktenskap först efter det att förmänslåtaren har fyllt 65 år.

Om förmänslåtaren, den efterlevande maken och barnet hade gemensam adress när förmänslåtaren avled, utgår man från att de bodde i gemensamt hushåll.

Barnet anses bo i gemensamt hushåll med förmänslåta- ren och den efterlevande maken även i det fall att barnet som mantalsskrivits i familjen t.ex på grund av skolgång bodde på annan ort vid förmänslåtarens död. Detta gäller även tillfällig, kortvarig vård på anstalt eller tid då barnet tillfälligt har omhändertagits av socialnämnden. I enlighet med lagen om befolkningsböcker förändras hemort inte heller på grund av sådan tillfällig bortvaro. Efterlevande makes barn, som varit intaget på anstalt för fortgående vård, anses inte bo i gemensamt hushåll med den efterlevanden maken och förmäns- låtaren.

Jämfört med tidigare familjepensionsstad- ganden utvidgas kretsen för barnpensioner såtillvida, att barn nu kan ha rätt till barnpension också efter sin styvmor. Å andra sidan innebär kravet på boende i gemensamt hushåll att inte heller ankans barn - i vars uppehälle förmänslåtaren tillsammans med änkan deltog - har rätt till barnpension ifall barnet bodde utanför det gemensamma hemmet. De nya stadgandena betonar sålunda betydelsen av den stabila situationen då rätten till barnpension uppkommer.

Adoptivbarn

Ett adoptivbarn är enligt lagen om adoption adop- tivföräldrarnas och inte de biologiska föräldrarnas barn. Ett adoptivbarn har sålunda rätt till barnpen- sion efter sina adoptivföräldrar, men inte efter sina biologiska föräldrar. På motsvarande sätt har ett adoptivbarn, för vars adoption domstol hade gett sitt samtycke före den 1 januari 1980 då den nya lagen om adoption trädde i kraft, rätt till barnpension endast efter adoptivföräldrarna (ikraft- trädelsestadgandet).

Adoptivbarn, som den efterlevande maken har adop- terat före förmänslåtarens död, har också rätt till barnpension om barnet vid förmänslåtarens död bodde i det gemensamma hushållet med förmänslåtaren och den efterlevande maken.

Fosterbarn

Om förmänslåtaren i sitt hem har försörjt annat än makes barn, har dylikt fosterbarn inte rätt till

Juridiska avdelningen

2.5.1990

barnpension efter förmänslåtaren. Däremot kan ett fosterbarn enligt folkpensionssystemet ha rätt till barnpension efter sin fosterförälder.

2.2

Den efterlevande makens rätt till familjepension

Rätt till efterlevandepension grundar sig på äktenskap. Om makarna dömts till äktenskapsskillnad, men skilsmässoutslaget inte har vunnit laga kraft vid förmänslåtarens död, anses äktenskapet ha varit giltigt vid tidpunkten för dödsfallet. Om utslaget överklagats, men överklagande endast gäller tilläggsfrågor, är det datum då domen avkunnats avgörande. Äktenskapet skall ha ingåtts innan förmänslåtaren fyllt 65 år.

Samboförhållanden berättigar inte till efterlevandepension.

Både änkor och änklingar har rätt till pension.

2.2.1

Den efterlevande maken har ett gemensamt barn med förmänslåtaren

Om den efterlevande maken har eller har haft ett gemensamt barn med förmänslåtaren, har hon/han rätt till efterlevandepension (4 a § 1 mom.). En förutsättning är att äktenskapet har ingåtts innan förmänslåtaren har fyllt 65 år. Den efterlevande makens egen ålder, äktenskapets längd eller barnets ålder vid förmänslåtarens död saknar däremot betydelse.

Såsom makarnas gemensamma barn betraktas också ett barn som föds efter förmänslåtarens död. Rätten till efterlevandepension börjar också i det fallet räknat från månaden som följer efter förmänslåtarens död. Om änkan har ingått nytt äktenskap före barnets födelse, är barnet enligt lagen om faderskap änkans och den nya makens gemensamma barn. I dessa fall uppkommer för den efterlevande maken ingen rätt till pension efter den tidigare maken.

Även om barnet har avlidit före förmänslåtaren har den efterlevande maken rätt till efterlevandepension. Den efterlevande maken har emellertid inte rätt till efterlevandepension på grund av dödfött barn.

Makarnas gemensamma adoptivbarn betraktas såsom deras eget barn och ett sådant barn ger den efterlevande maken rätt till pension. På grund av fosterbarn uppkommer inte någon rätt till efterlevandepension.

Juridiska avdelningen

2.5.1990

Om makarnas gemensamma barn har givits som adoptivbarn före förmånslåtarens död, har den efterlevande, maken inte rätt till efterlevandepension (4 a § 4 mom.).

Om den efterlevande maken har adopterat förmånslåtarens barn först efter förmånslåtarens död, har rätt till efterlevandepension inte uppkommit, trots att barnet enligt lagen om adoption anses vara makarnas gemensamma barn (4 a § 4 mom.).

Fastän det i den efterlevande makens och förmånslåtarens hem vid förmånslåtarens död bodde förmånslåtarens eller efterlevande makens barn eller adoptivbarn, som har rätt till barnpension, har den efterlevande maken till skillnad från tidigare, inte rätt till efterlevandepension på grund av detta barn, eftersom barnet inte är makarnas gemensamma.

Den efterlevande maken kan få familjepension endast efter en förmånstagare. Av den anledningen har efterlevande make som uppbär efterlevandepension och som har fyllt 50 år då nytt äktenskap ingås, inte rätt till pension efter den nya maken, fastän det i det nya äktenskapet finns gemensamma barn. Efterlevandepension efter tidigare make dras inte in ens på begäran om den efterlevanden maken vid ingående av nytt äktenskap har fyllt 50 år. Rätt till ny efterlevandepension uppkommer inte ens om familjepensionen på grund av samordning eller pensionsjämkning inte har utbetalats (4 a § 4 mom., 4 b § 2 mom.).

2.2.2

Den efterlevande maken har inte gemensamt barn med förmånslåtaren

Om makarna inte har eller har haft ett gemensamt barn, har den efterlevande maken rätt till efterlevandepension om följande villkor uppfylls (4 a § 1 mom):

- äktenskapet hade ingåtts innan förmånslåtaren fyllt 65 år och den efterlevande maken fyllt 50 år,
- äktenskapet hade pågått utan avbrott minst fem år innan förmånslåtaren dog (angående äktenskapets längd se FDS 469/84/228)
- den efterlevande maken hade vid förmånslåtarens död fyllt 50 år eller hade varit arbetoförmögen under en längre tid.

Juridiska avdelningen

2.5.1990

Enligt tidigare stadganden hade barnlös änka rätt till familjepension om hon vid makens död hade fyllt 40 år och äktenskapet hade pågått minst tre år.

Kvinnor som är födda före 1.7.1950 och som inte har ett gemensamt barn med förmånslåtarens

Då de nya stadgandena träder i kraft har förutsättningen för kvinnor som har fyllt 40 år (dvs före 1.7.1950 födda) lindrats (4 a 2 mom, ikraftträdandestädgandet). Lindringarna gäller inte tidigare make. Inom den privata sektorn gäller lindringarna enbart kvinnor, eftersom män inte tidigare hade rätt till familjepension. Inom staten gäller lindringarna både änkor och änklingar.

För alla kvinnor som är födda före 1.7.1950 är minimiålder för erhållande av efterlevandepension 40 år i stället för 50 år. Den sista ålderklassen kvinnor i denna grupp fyller 50 år 1.7.2000. Först efter det är förutsättningen för familjepension för alla barnlösa efterlevande makar att de vid förmånslåtarens död har fyllt 50 år.

I SPL är motsvarande minimiålder 35 år och inte 40 år, eftersom efterlevande make enligt tidigare stadganden i SPL kan vara berättigad till efterlevandepension vid 35-års ålder.

Lindringarna i förutsättningarna för äktenskapets längd och för åldern då äktenskapet ingås är beroende av om den efterlevande maken var gift med förmånslåtarens då lagen träder i kraft 1.7.1990.

- gifta 1.7.1990

Om en kvinna som är född före 1.7.1950 är gift med förmånslåtarens då lagen träder i kraft har hon rätt till familjepension förutsatt att äktenskapet vid tidpunkten för förmånslåtarens död har pågått minst tre år utan avbrott. Kravet på äktenskapets längd är sålunda detsamma som enligt tidigare stadganden.

Den nya lagens krav på att äktenskapet skall ha ingåtts innan den efterlevanden maken har fyllt 50 år gäller inte helle dessa änkor.

Juridiska avdelningen

2.5.1990

lagen träder i kraft

1.7.1990

makens dödsfall

äktenskapet

- har pågått minst 3 år
- har ingåtts senast den 30.6.1990 och innan mannen har fyllt 65 år

- ogifta 1.7.1990

Om en kvinna som är född före 1.7.1950 inte är gift då lagen träder i kraft, uppkommer rätt till familjepension på basen av äktenskap som hon har ingått senare, fastän hon är yngre än 50 år då förmänslåtaren dör. En sådan kvinna kan sålunda ha rätt till efterlevandespension, om hon ingår äktenskap innan hon fyller 50 år. En ytterligare förutsättning är att äktenskapet vid förmänslåtarens död har pågått utan avbrott minst fem år.

lagen träder i kraft

1.7.1990

makens dödsfall

äktenskapet

- har pågått minst 5 år
- har ingåtts innan kvinnan har fyllt 50 år och mannen 65 år

Efterlevande make som under en längre tid varit arbetsförmögen

En efterlevande make, som inte har fyllt 50 år har också rätt till efterlevandepension om hon/han sedan länge har varit arbetsförmögen. Enligt lagen skall den efterlevande maken vid förmänslåtarens död ha fått invaliditetspension enligt folkpensionslagen i minst tre års tid. Invaliditetspensionen skall ha utbetalats utan avbrott under minst tre års tid vid förmänslåtarens död. Tiden om tre år kan även bestå av pensionsperioder på viss tid, förutsatt att inga avbrott finns mellan perioderna. Den efterlevande maken anses ha fått invaliditetspension också om pensionen t.ex genom beslut av besvär-

Juridiska avdelningen

2.5.1990

instans retroaktivt beviljas, så att den betalas ut för minst tre år just före förmånslåtarens död. Period under vilken dagpenning enligt sjukförsäkringslagen har erlagts beaktas härvid inte.

Förutom den efterlevande makens arbetsoförmåga förutsätts också här att äktenskapet hade pågått minst fem år och att det har ingåtts innan förmånslåtarens fyllt 65 år. Eftersom det är fråga om efterlevande make som vid förmånslåtarens död är yngre än 50 år, uppfylls alltid kravet på att äktenskapet har ingåtts innan den efterlevande maken har fyllt 50 år.

Om en arbetsoförmögen kvinna som är född före 1.7.1950 är gift med förmånslåtarens vid tidpunkten för lagens ikraftträdande har hon enligt ikraftträdandestädgandena rätt till pension efter honom om äktenskapet har pågått minst tre år.

2.3.

Tidigare makens rätt till familjepension efter förmånslåtarens

Förmånslåtarens tidigare make har rätt till familjepension om förmånslåtarens vid sin död var skyldig att betala periodiskt underhållsbidrag till den tidigare maken. Underhåll som har fastställts att utgå en gång för alla ger inte rätt till pension (4 § 5 mom. 4 punkten).

Skyldigheten att betala underhåll skall grunda sig på ett laga kraft vunnet domstolsutslag eller på av socialnämnden fastställt avtal. Om förmånslåtarens i verkligheten betalade underhållet saknar betydelse i detta sammanhang.

Ett avtal om betalande av underhåll, som makarna sinsemellan har gjort och som socialnämnden inte har fastställt, ger inte pensionsrätt åt tidigare make.

I övrigt gäller angående den tidigare maken och dennes rätt till familjepension i tillämpliga delar vad som stadgas om efterlevande makar och efterlevande makars rätt till familjepension.

Tidigare make har sålunda oberoende av sin ålder och äktenskapets längd rätt till familjepension om han/hon har eller har haft ett gemensamt barn med förmånslåtarens. Om det inte finns ett gemensamt barn skall den tidigare maken antingen ha fyllt 50 år eller under en längre tid ha varit arbetsoförmögen. Ytterligare skall äktenskapet som har lett till skilsmässa på sin tid ha pågått minst fem år och det skall ha ingåtts innan den tidigare maken

Juridiska avdelningen

2.5.1990

hade fyllt 50 år och förmånslåtaren 65 år. De lindringar angående dessa förutsättningar som gäller vid ikraftträdandeskedet omfattar inte tidigare make.

3

BESTÄMMANDE AV FAMILJEPENSIONEN

Grunden för familjepensionen är såsom tidigare den icke samordnade pension som förmånslåtaren erhöll vid sin död.

Om förmånslåtaren inte fick pension vid tidpunkten för sin död grundar sig familjepensionen på den invalidpension som förmånslåtaren skulle ha fått om han eller hon på dödsdagen hade blivit arbetsoförmögen till den grad att detta hade berättigat till full invalidpension. Familjepensionen (efterlevandepensionen, den tidigare makens pension och barnpensionerna inalles) kan vara högst lika stor som förmånslåtarens egen arbetspension.

Barnpensionernas storlek påverkas i allmänhet inte mera av att det finns andra förmånstagare, såsom efterlevande make eller tidigare make. Däremot inverkar fortfarande antalet barn på den efterlevande makens pension, ifall antalet förmånstagare förutom den efterlevande maken är fler än ett barn.

Vid samordningen av familjepensionen beaktas såsom tidigare alla de pensioner som beviljats efter samma förmånslåtare.

Pensionsjämkningen i den efterlevande makens pension

Enligt tidigare stadganden fick änkan familjepension oberoende av hur stora hennes egna inkomster var. Åt änkan betalades familjepension fastän hennes utkomst inte ens försämrats till följd av mannens död.

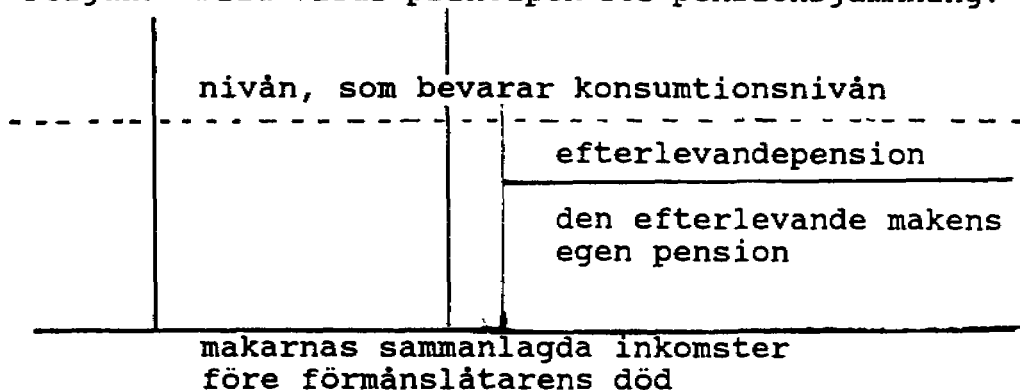
Reformen strävar till att efterlevandepension utbetalas då tryggande av den efterlevande makens utkomstnivå förutsätter det. Den efterlevande makens inkomster beaktas genom införande av s.k. pensionsjämkningen. Syftet med pensionsjämkningen är att bestämma en sådan nivå på efterlevandepensionen att denna tryggar den del av den efterlevande makens utkomst före makens död, som den efterlevande makens eget pensionsskydd inte täcker. Om den efterlevande maken redan med sin egen pension eller egen inkomst kan bevara konsumtionsnivån sådan den var före dödsfallet, finns det inga grunder för att betala efterlevandepension. Å andra sida är pensionsjämkningen dimensionerad så, att den inte minskar den efterlevande makens pension om denna makes egna

Juridiska avdelningen

2.5.1990

inkomster är låga.

Följande bild visar principen för pensionsjämkning:

Pensionsjämkningen innebär att den efterlevande makens egna arbetspensioner beaktas då efterlevandepensionen bestäms. Om den efterlevande maken inte ännu uppbar pension, beaktas den beräknade pensionen som grund för pensionsjämkningen enligt det belopp som pensionen skulle ha uppgått till om den efterlevande maken skulle ha blivit arbetsoförmögen den dag förmånslåtaren dog eller den dag det yngsta barnet fyller 18 år. I punkt 5 redogörs för hur pensionsjämkningen görs.

Bestämmande av familjepensionen

I 7 a § APL stadgas hur familjepensionens storlek bestäms.

Om förmånslåtaren redan uppbar ålderspension, full invalidpension, individuell förtidspension, förtidspension för frontveteraner eller arbetslöshetspension bestäms familjepensionen på basis av förmånslåtarens icke-samordnade pension.

Då förmånslåtaren uppbar förtida eller uppskjuten ålderspension bestäms familjepensionen på basis av denna pension.

Däremot bestäms familjepensionen efter förmånslåtare som uppbar delinvalidpension på basen av den fulla invalidpensionen.

Familjepension efter förmånslåtare, som erhöll generationsväxlingspension, beräknas utgående från generationsväxlingspensionens grundbelopp.

Om förmånslåtaren inte uppbar pension eller uppbar deltidspension, grundar sig familjepensionen på

Juridiska avdelningen

2.5.1990

den pension förmånslåtarens vid tidpunkten för sin död skulle ha fått om han/hon på sin dödsdag hade blivit arbetsoförmögen till den grad att det hade berättigat till full invalidpension. Om det senare framgår att förmånslåtarens hade blivit arbetsoförmögen redan före sin dödsdag är pensionsfallsdagen den dag då han/hon blev arbetsoförmögen.

Barntilläget i pensionen dras av då familjepensionen bestäms.

På basen av förmånslåtarens pension bestäms i enlighet med staggandena i 7 a § APL det sammanlagda beloppet av barnpensionerna och efterlevandspensionen. Summan av familjepensionerna samordnas med de övriga pensionern, som beviljats efter förmånslåtaren.

Efter samordningen fördelas familjepensionen på nytt i andelar mellan barnen och efterlevande maken och i förhållande till de icke samordnande pensionerna (se exempel 9). Från den efterlevande makens del dras bort den del som går till eventuell tidigare make. Om pensionsjämkning skall göras redan vid beviljande av pensionen görs den slutligen i den efterlevande makens och tidigare makens pension.

3.1

Bestämmande av barnpensionen

Det sammanlagda beloppet av barnpensionerna räknas ut på basen av förmånslåtarens pension. Beloppet är endast beroende av antalet barn och det påverkas inte av att det utöver förmånslåtarens barn finns efterlevande make eller tidigare make eller både och. Fastän barnet har rätt till barnpension efter sin biologiska mor eller far kan pensionsansökan ha blivit ogjord t.ex då barnet redan får två barnpensioner (se sid 7). Härvid beaktas som barnens antal endast de barn för vilka barnpension har ansökts.

I 7 a § 3 momentet stadgas om barnpensionsbeloppet.

De sammanlagda beloppet av barnpensionerna är före samordning följande:

Antal barn	1	2	3	4-
Barnpensionerna	4/12	7/12	9/12	10/12

Ovanstående bråkdelar utvisar de sammanlagda beloppet av barnpensionerna som räknas på basis av förmånslåtarens pension och som fördelas jämnt mellan barnen. Varje barn uppbär en egen pensionsdel.

Juridiska avdelningen

2.5.1990

Exempel 1

Det finns två barn. Förmånslåtarens egen arbetspension är 6 000 mk.

Det sammanlagda beloppet av barnpensionerna är 7/12 av förmånslåtarens pension eller 3 500 mk. Av detta är vardera barnets del före samordningen 1 750 mk.

Tillägg för barn som saknar båda föräldrarna

Om förmånslåtarna är barn som saknar båda föräldrarna, kan dessa barns pension utökas med ett tillägg.

Ett barn saknar båda föräldrarna då barnets båda biologiska föräldrar har avlidit. Om det är fråga om adoptivbarn är adoptivföräldrarna barnets föräldrar. Ett utom äktenskapet fött barn anses sedan modern avlivit sakna båda föräldrarna om modern har varit ensamförsörjare och om faderskapet eller någon underhållsskyldighet inte har fastställts.

I det skedet då också barnets andra biologiska förälder dör, fogas tillägget särskilt till de båda pensionerna barnet får. Då barnpension beviljats t.ex. efter styvfader och barnets biologiska mor dör, fogas tillägget inte ännu i detta skede till pensionen. Först då barnets biologiska far också dör fogas tillägget till de pensionen som barnet efter detta beviljas. Tillägget kan fogas till pension som beviljats efter styvfader om pension efter den biologiska fadern inte ansökts. (se sid 7).

Om den ena biologiska föräldern har avlidit före 1.7.1990 och den andra avlider 1.7.1990 eller senare, fogas tillägget endast till pensionen som beviljats efter den sist avlidne föräldern. Till pension som beviljats enligt de gamla stadgandena fogas inget tillägg.

Bestämmande av tillägget

Tillägget är högst 2/12 av förmånslåtarens icke samordnade pension och det läggs till det sammanlagda beloppet av barnpensionerna (7 a § 4 moment).

En förutsättning för att fullt tillägg betalas är att beloppet av förmånslåtarens pension (grunden för familjepensionen) inte överskrids. Den överskrids inte om förmånstagare är enbart barn eller efterlevande make jämte ett barn eller om tidigare make i stället för efterlevande make är förmånslåtare.

Då tidigare make är förmånstagare i stället för

Juridiska avdelningen

2.5.1990

efterlevande make kan tillägget i familjepensionen före samordningen vara mindre än $\frac{2}{12}$ av förmånslåtarens pension. Tillägget räknas då före samordningen ut på basis av skillnaden mellan förmånslåtarens pension och det sammanräknade beloppet av alla förmånstagares familjepensioner.

Samordningen kan inverka på storleken av tillägget för barn som saknar båda föräldrarna. Beloppet av det samordnade tillägget fås så, att från den samordnade familjepensionen avdras sådan samordnad familjepension, som inte innehåller tillägg för barn som saknar båda föräldrarna (se exemplet om hur samordningen inverkar).

Efter samordningen delas barnpensionernas sammanlagda belopp jämnt mellan de barn som är förmånstagare, dock så att det samordnade tillägget för barn som saknar båda föräldrarna delas mellan endast dessa barn.

Exempel 2

Efter att ha blivit änka efter 1.7.1990 bodde en kvinna i samboförhållande och i sambomakarnas gemensamma hem bodde även ankans två barn från hennes tidigare äktenskap. Till familjen hörde dessutom sambomakarnas gemensamma barn. Då modern avlider blir barnen från det tidigare äktenskapet helt föräldralösa. Moderns egen arbetspension är 6 000 mk.

Det sammanlagda beloppet av barnpensionerna efter modern är utan tillägget för barn som saknar båda föräldrarna =

$$\frac{9}{12} \times 6\ 000\ \text{mk} = 4\ 500\ \text{mk}$$

Varje barns del är 1 500 mk.

Tillägget för barn som saknar båda föräldrarna =

$$\frac{2}{12} \times 6000 = 1\ 000\ \text{mk}$$

Barnpensionerna är efter tillägget $\frac{11}{12}$ av moderns pension eller 5 500 mk. Mannen har inte rätt till efterlevandepension efter kvinnan. Tillägget åt det helt föräldralösa barnet kan fogas till pensionen utan att moderns pension överskrids.

Juridiska avdelningen

2.5.1990

Mannens och kvinnans gemensamma barns andel av barnpensionen före samordningen är 1 500 mk.

De föräldralösa barnens andel före samordning är $1\ 500 + 500 = 2\ 000$ mk.

De föräldralösa barnens biologiska far hade också dött efter det att de nya stadgandena trädde i kraft. Sålunda höjs barnpensionen efter fadern också med tillägget för barn som saknar båda föräldrarna i början av den månad som följer efter moderns död. Förhöjningen görs om faderns egen pension inte överskrids.

3.2

Bestämmande av den efterlevande makens pension

Efterlevandepensionens belopp påverkas av:

- hur många förmånslåtare den totala familjepensionen skall delas mellan,
- om tidigare make är förmånstagare (då den efterlevande makens pension minskas med pensionen för den tidigare maken),
- pensionsjämkningen (den efterlevande makens egen pension kan minska efterlevandepensionen),
- det sammanlagda beloppet av förmånslåtarens arbetspensioner (bestämmer pensionsjämningsgrunden).

Om efterlevandepensionens belopp stadgas i 7 a § 2 momentet APL.

3.2.1

Endast en efterlevande make som förmånstagare

Om enbart efterlevande make är förmånstagare, är pensionen 6/12 eller hälften av förmånslåtarens pension. Pensionen var lika stor enligt de tidigare stadgandena.

Exempel 3

Hustrun har avlidit. Hennes egen arbetspension är 6 000 mk. Endast mannen är förmånstagare. Hans efterlevandepension är 3 000 mk.

Denna pension samordnas. I efterlevandepensionen görs även pensionsjämkning, eftersom det i familjen inte fanns underåriga barn

Juridiska avdelningen

2.5.1990

och den efterlevande maken redan uppbar pension (se punkt 5).

3.2.2

Efterlevande make och ett eller flera barn som förmånstagare

Om det finns flere än ett till barnpension berättigat barn påverkar detta storleken av efterlevandepensionen.

Efterlevandepensionens samt barnpensionernas andelar av förmånslåtarens pension före samordning är följande:

Antalet barn	0	1	2	3	4
Efterlevandepension	6/12	6/12	5/12	3/12	2/12
Barnpensioner inalles	-	4/12	7/12	9/12	10/12
Inalles	6/12	10/12	12/12	12/12	12/12

Exempel 4

Mor, far och deras två gemensamma minderåriga barn bodde i gemensamt hushåll då fadern avled. Maken och barnen är sålunda förmånstagare. Faderns arbetspension var 6 000 mk.

Efterlevandepensionen = $\frac{15}{12} \times 6\ 000\ k = 2\ 500\ mk$

Barn pensionerna = $\frac{7}{12} \times 6\ 000\ mk = 3\ 500\ mk$

Det sålunda uträknade sammanlagda beloppet av efterlevandepensionen och barnpensionerna samordnas. Pensionsjämkning görs inte i efterlevandepensionen eftersom barnen bodde i föräldrarnas gemensamma hushåll. Den görs först då det yngsta barnet fyller 18 år.

3.2.3

Tidigare make som förmånstagare

Storleken av familjepensionen för en tidigare make till förmånstagaren är lika stor som 60 % av underhållsbidraget utgör av förmånslåtarens pension före samordning (7 a § 5 moment). Den tidigare makens pension påverkas sålunda av storleken av

Juridiska avdelningen

2.5.1990

underhållsbidraget som betalats eller fastställts, förmånslåtarens sammanlagda pension och efterlevandepensionen som uträknats på basen av förmånslåtarens pension också i det fall att det inte finns någon efterlevande make. Den tidigare makens egen pension inverkar också på pensionsjämkningen.

Som underhållsbidraget beaktas det belopp, som förmånslåtaren var skyldig att betala oberoende av om han gjorde detta eller inte.

Förmånslåtarens totalpension är summan av de pensioner som beviljats förmånslåtaren enligt lagarna som nämnts i 8 § 4 momentet APL. Pensionerna enligt statens och kommunernas gamla pensionssystem beaktas också. Pensionerna från den offentliga sektorn beaktas till de belopp enligt vilka de har beviljats eller skulle ha beviljats, d.v.s enligt antingen grund- eller tilläggs-pensionsskyddet.

Vid bestämmande av den tidigare makens pension skall först den icke samordnade efterlevandepensionen räknas ut. Underhållsbidraget "omvandlas" till pension genom beaktande av 60% av detta.

$$\frac{60\% \text{ av underhållsbidraget}}{\text{förmånslåtarens icke samordnade totalpension}} \times \text{den icke samordnade efterlevandepensionen}$$

Den tidigare makens pension kan vara högst lika stor som efterlevandepensionen då det inte finns efterlevande make som förmånstagare. Om förmånslåtarens pension bestod av pension från både den privata och den offentliga sektorn, betalar ettvar system sin del av familjepensionen åt den tidigare maken.

Exempel 5

Mannen hade dömts att betala 1 000 mk i underhållsbidrag åt sin tidigare hustru. Mannens egen pension är 6 000 mk. Den icke-samordnade efterlevandepensionen är 3 000 mk.

60 % av underhållsbidraget är 600 mk.

Den tidigare makens pension före samordning och pensionsjämkning =

$$\frac{600 \text{ mk}}{6 000 \text{ mk}} \times 3 000 \text{ mk} = 300 \text{ mk}$$

Exempel 6

Efter mannens död är enbart tidigare make förmånstagare. Underhållsbidraget har fastställts till 980 mk. Förmånslåtarens arbetspensioner är inalles 8 200 mk. Pensionerna fördelas enligt följande:

Juridiska avdelningen

2.5.1990

Pension enligt StPL	4 200 mk
Pension enligt KTAPL	1 000 mk
Pension enligt APL	<u>3 000 mk</u>
inalles	8 200 mk

Eftersom endast tidigare make är förmånstagare, är grunden för beräkning av hennes familjepension 6/12 av förmånslåtarens pension.

StFamPL	6/12 x 4 200 mk =	2 100 mk
KTAPL	6/12 x 1 000 mk =	500 mk
APL	6/12 x 3 000 mk =	1 500 mk

60 % av underhållsbidraget = 588 mk

Den tidigare makens familjepension enligt APL före samordning och pensionsjämkning =

$$\frac{588 \text{ mk}}{8 200 \text{ mk}} \times 1 500 \text{ mk} = 107,56 \text{ mk}$$

Den tidigare makens familjepension enligt StFamPL före samordning och pensionsjämkning =

$$\frac{588 \text{ mk}}{8 200 \text{ mk}} \times 2 100 \text{ mk} = 150,59 \text{ mk}$$

Den tidigare makens familjepension enligt KTAPL före samordning och pensionsjämkning =

$$\frac{588 \text{ mk}}{8 200 \text{ mk}} \times 500 \text{ mk} = 35,85 \text{ mk}$$

Den tidigare makens sammanlagda familjepension före samordning och pensionsjämkning är 294 mk.

3.2.4

Efterlevande make, tidigare make och barn som förmånstagare

Då efterlevande make, tidigare make och barn står som förmånstagare bestäms pensionen för envar på tidigare nämnda sätt. Den tidigare makens pension avdras från efterlevandepensionen och efterlevandepensionen blir sålunda lägre än vad den skulle vara om inte tidigare make fanns.

Då efterlevande make är förmånstagare får de sammanlagda pensionerna för tidigare make eller tidigare makar utgöra högst hälften av efterlevandepensionen.

Juridiska avdelningen

2.5.1990

Familjepensionen för tidigare makar delas mellan dem i förhållanden till deras underhållsbidrag.

Exempel 7

Mannen har dömts att betala 1 000 mk i underhåll till sin tidigare make. Då mannen avlidit är den efterlevande maken, två barn från det nya äktenskapet samt den tidigare maken förmånstagare. Mannens arbetspension är 6 000 mk.

Barnpensionerna före samordning =

$$\frac{7}{12} \times 6\,000 \text{ mk} = 3\,500 \text{ mk}$$

Efterlevandepensionen före den tidigare makens andel:

$$\frac{5}{12} \times 6\,000 \text{ mk} = 2\,500 \text{ mk}$$

Den tidigare makens pension före samordning:

60 % av underhållsbidraget = 600 mk

$$\frac{600 \text{ mk}}{6\,000 \text{ mk}} \times 2\,500 \text{ mk} = 250 \text{ mk}$$

Efterlevandepensionen före samordning efter det att den tidigare makens andel har avdragits =

$$2\,500 \text{ mk} - 250 \text{ mk} = 2\,250 \text{ mk}$$

Pensionsjämkningen i efterlevandepensionen görs först då det yngsta barnet fyller 18 år. I den tidigare makens pension görs pensionsjämkning antingen då pensionen börjar eller från början av den sjunden månaden efter förmånslåtarens död (se punkt 5).

4

SAMORDNING

De sammanlagda familjepensionerna samordnas med de övriga familjepensionerna som beviljas efter förmånslåtaren.

Om samordningen av familjepensionen stadgas i 8 § 5 momentet APL. De är i princip likadana som tidigare.

Vid samordningen beaktas de grundpensioner och primära ersättningar (SOLITA), som betalas åt

Juridiska avdelningen

2.5.1990

samtliga förmånstagare efter samma förmånslåtare. Då tidigare make är förmånstagare beaktas även de ersättningar och grundpensioner, som betalas åt den tidigare maken efter förmånslåtaren. Efter tidigare make kan i praktiken utöver grundpensioner fås ersättning enligt trafikförsäkringslagen.

Samordnings-
gränsen före
FamPL-avdraget

Samordningsgränsen utgör fortfarande 60 procent av samordningsgrunden minskad med FamPL-avdraget i sådana fall där den icke samordnade familjepension som beräknats på basen av antalet förmånstagare (7 a §) är lika stor som förmånstagarens icke samordnade pension. I övriga fall bestäms samordningsgränsen tekniskt enligt följande:

$\frac{\text{familjepension}}{\text{förmånslåtarens pension}} \times 0,6 \times \text{samordningsgrunden}$

Samordnings-
gränsen (FamPL-
avdraget gjorts

Från det sålunda erhållna beloppet dras grundbeloppet för barnpensionen enligt FamPL (28 § 1 moment FamPL) av för varje förmånstagande barn under 18 år. Kompletteringsbeloppet enligt barnpensionen beaktas sålunda inte. Om utöver barnet även efterlevande make är förmånstagare, avdras dessutom basdelen för efterlevandepensionen enligt FamPL av (15 a § 2 moment FamPL, 29 § 1 moment).

När det i stället för efterlevande make är tidigare make som är förmånstagare dras basdelen inte av (8 § 5 moment).

FamPL-avdraget får utgöra högst 30 procent av samordningsgrunden. Avdraget kan vara så högt om familjepensionen som beräknats på basen av antalet förmånstagare är lika stor som förmånslåtarens pension. Om familjepensionen som beräknats på basen av antalet förmånstagare blir mindre än förmånslåtarens pension är avdraget mindre.

Maximiavdrag

De högsta avdragen enligt FamPL är:

förmånstagare	högsta FamPL-avdraget av samordningsgrunden
1 barn	10 %
2 barn	17,5 %
3 barn	22,5 %
4 eller flere barn	25 %
efterlevande make + 1 barn	25 %
efterlevande make + 2 barn	25 %
efterlevande make + 2 eller flere barn	30 %

Den tidigare maken är inte förmånstagare då avdraget

Juridiska avdelningen

2.5.1990

beräknas, eftersom tidigare maken inte kan få pension enligt den allmänna familjepensionslagen.

Delning av den den samordnade familjepensionen

Efter samordningen fördelas familjepensionen mellan barnen och den efterlevande maken i proportion till icke samordnade pensionerna.

Familjepensionen samordnas så att det eventuella tillägget för barn som saknar båda föräldrarna inkluderas i den sammanlagda familjepensionen.

Det samordnande tillägget för barn som saknar båda föräldrarna erhålls så att från den samordnade familjepensionen avdras sådan samordnad familjepension som inte innehåller tillägget för barn som saknar båda föräldrarna. Det samordnade tillägget för barn som saknar båda föräldrarna fördelas jämnt mellan dessa barn.

Pensionsskyddscentralen meddelar pensionsanstalterna årligen vilka familjepensionsbelopp enligt FamPL som skall användas vid samordningen. Beloppet är de FamPL-belopp som gällt den 1 november det kalenderåret som föregått tidpunkten för samordningen. I Pensionsskyddscentralens cirkulär A 26/89 motsvarar pensionen för fader-eller moderlöst barn basdelen för barnpensionen. Beloppet av den efterlevande makens basdel är där uppgett under benämningen änkepension.

Exempel 8

Förmånslåtarens arbetspension är 4 000 mk. Pensionslönen är 6 667 mk. Förmånstagare är två barn och tidigare make.

Barnpensionerna: $\frac{7}{12} \times 4\ 000\ \text{mk} = 2\ 333\ \text{mk}$

Tidigare makens pension = 800 mk
Inalles 3 133 mk

Samordningsgräns=

$\frac{3\ 133}{4\ 000} \times 0,6 \times 6\ 667\ \text{mk} - \text{FamPL}$

= 3 133,16 mk - FamPL

Exempel 9

Förmånslåtarens pension är 5 000 mk. Pensionslönen är 8 335 mk. Förmånstagare är efterlevande make och ett barn.

Juridiska avdelningen

2.5.1990

Efterlevandepensionen före samordning =

$$\frac{6}{12} \times 5\,000 \text{ mk} = 2\,500 \text{ mk}$$

Barnpensionen före samordning =

$$\frac{4}{12} \times 5\,000 \text{ mk} = 1\,667,67 \text{ mk}$$

Samordning

Familjepensionen inalles = 4 1667,67 mk

Samordningsgränsen före FamPL =

$$\frac{4\,166,67}{5\,000,00} \times 0,6 \times 8\,335 \text{ mk} = 4\,167,50 \text{ mk}$$

Samordningsgräns =

$$4\,167,50 - 365 - 214 = 3\,588,50 \text{ mk}$$

Fördelningen av den samordnade familjepensionen mellan förmånslåtarna:

Den efterlevande maken

$$\frac{2\,500,00}{4\,166,67} \times 3\,588,50 = 2\,153,10 \text{ mk}$$

Barnet

$$\frac{1\,666,67}{4\,166,67} \times 3\,588,50 = 1\,435,40$$

Exempel 10

Förmånslåtarens icke samordnade pension är 6 000 mk. Samordningsgrunden är 8 000 mk.

a) Förmånstagarna är fyra barn.

Den icke samordnade familjepensionen:

De sammanlagda barnpensionerna =

$$\frac{10}{12} \times 6\,000 \text{ mk} = 5\,000 \text{ mk}$$

Juridiska avdelningen

2.5.1990

Samordning:**Samordningsgräns:**

$$\frac{5\ 000,00\ \text{mk}}{6\ 000,00\ \text{mk}} \times 0,6 \times 8\ 000\ \text{mk} - 4 \times 214\ \text{mk}$$

$$= 3\ 144\ \text{mk}$$

Den samordnade pensionen är 3 144 mk,
varav envar barns andel =

$$\frac{3\ 144\ \text{mk}}{4} = 786\ \text{mk/mån}$$

- b) Senare under samma år blir ett barn helt föräldralöst.

Den icke samordnade familjepensionen inklusive tillägget för barn som saknar båda föräldrarna är 12/12 delar av förmåns-låtarens pension d.v.s. 6 000 mk.

Samordning:**Samordningsgräns:**

$$\frac{6\ 000\ \text{mk}}{6\ 000\ \text{mk}} \times 0,6 \times 8\ 000\ \text{mk} - 4 \times 214\ \text{mk}$$

$$= 3\ 944\ \text{mk}$$

Den samordnade familjepensionen utan tillägg för barn som saknar båda föräldrarna är 3 144 mk.

Tillägget för barn som saknar båda föräldrarna är efter samordningen:
3 944 mk - 3 144 mk = 800 mk

Den samordnade pensionen för barn som saknar båda föräldrarna :

$$786\ \text{mk} + 800\ \text{mk} = 1\ 586\ \text{mk}$$

De andra barnens pensioner är oförändrade
dvs 786 mk.

Ny samordning

För förrättande av ny samordning redogörs i punkt 6.1.2

Juridiska avdelningen

2.5.1990

5

PENSIONSJÄMKNING

Genom pensionsjämkningen dimensioneras efterlevandepensionen så att den motsvarar den utkomstminskning som dödsfallet har åsamkat. Detta genomförs så att den efterlevande makens egen pension beaktas då efterlevandepensionen fastställs. Om den efterlevande maken inte ännu uppbär pension, beaktas vid pensionsjämkningen den beräknade arbetspensionen han/hon skulle ha fått.

Vid pensionsjämkningen beaktas förutom den efterlevande makens egen arbetspension också förmånslåtarens sammanlagda arbetspensioner, på basis av vilka pensionsjämkningsgrunden bestäms. Efterlevandepensionen minskas med hälften till den del den efterlevande makens egen pension överstiger pensionsjämkningsgrunden.

Pensionsjämkningsgrunden fastställs antingen vid tidpunkten för förmånslåtarens död eller då det yngsta barnet fyller 18 år. Om rätten till barnpension upphör före det (barnet dör, barnet bortadopterar) fastställs pensionsjämkningsgrunden enligt tidpunkten då pensionen upphör. För pensionsjämkningsgrunden redogörs i punkt 5.2.

Innan pensionsjämkningen görs skall beloppet av familjepensionen uträknas och samordnas. Efter det görs pensionsjämkning i den efterlevande makens och den evetueella tidigare makens andelar. I barnpensionerna görs aldrig någon pensionsjämkning. Om den efterlevande maken har vårdnaden om minderåriga barn, görs inte heller pensionjämkning i efterlevandepensionen.

Om pensionsjämkning stadgas i 8 c - 8 f §§ APL.

5.1

Tidpunkten för pensionsjämkningen

Pensionjämkning kan första gången göras:

- då efterlevandepensionen börjar utbetalas
- från början av den sjunde månaden efter förmånslåtarens död eller
- om den efterlevande maken har vårdnaden om minderåriga barn som är berättigade till familjepension, månaden efter det att det yngsta barnet fyllt 18 år eller

Juridiska avdelningen

2.5.1990

från ingången av den månad som följer efter det att ett barn har bortadopterats eller har dött.

5.1.1

Då det inte finns minderåriga barn i familjen

Ett barn som är berättigat till familjepension och som vid förmånslåtarens död inte bodde i samma hushåll med förmånslåtaren och den efterlevande maken, påverkar inte pensionsjämkningstidpunkten, utan den görs antingen genast eller vid ingången av den sjunde månaden som följer efter förmånslåtarens död.

Efterlevande maken har fyllt 65 år eller uppbär egen arbetspension

Om det i det gemesamma hushållet inte bodde barn som var berättigade till barnpension vid förmånslåtarens död, görs pensionsjämkningen genast då pensionen börjar utbetalas om den efterlevande maken vid förmånslåtarens död

- har fyllt 65 år
- uppbär pension i enlighet med de lagar som nämns i 8 § 4 moment APL eller pension i enlighet med statens eller kommunens gamla pensionssystem; detta gäller också om pension uppbäres för bara en del av förvärvsarbete.

Den efterlevande maken anses erhålla pension vid förmånslåtarens död också då hon/han efter förmånslåtarens död beviljas egen arbetspension som börjar före förmånslåtarens död. Likaså anses den efterlevande maken erhålla pension trots att den till följd av samordning inte alls utbetalas.

Deltidpensionen och avträdelsepensionerna är inte pensioner som föranleder pensionsjämkning.

Pensionsjämkningsgrunden såsom också efterlevande makens pensioner och inkomster beaktas sådana de var vid förmånslåtarens död (se punkt 5.2 och 5.5).

Den efterlevande maken är under 65 år och uppbär inte egen arbetspension

Om det i familjen inte finns minderåriga barn och den efterlevande maken är yngre än 65 år och inte uppbär egen arbetspension, utbetalas efterlevandepensionen enligt ojämkat belopp under sex månaders tid (omställningspension).

Juridiska avdelningen

2.5.1990

Den efterlevande maken erhåller ojämkad omställningspension också om han/hon fyller 65 år inom sex månader från förmånslåtarens död. Omställningspension erläggs fastän den efterlevande maken erhåller pension enligt 8 § 4 momentet APL eller därmed jämförbar pension som börjar under denna sexmånadersperiod.

Då pensionsjämkning görs från ingången av den sjunde kalendermånaden som följer efter dödsfallet, beaktas pensionsjämkningsgrunden och den efterlevande makens inkomster sådana de var vid förmånslåtarens död. Beloppen indexjusteras. Om den efterlevande maken har beviljats egen arbetspension inom sex månader från förmånslåtarens död, beaktas den sådan den är vid pensionsjämkningstidpunkten (jmf samordning av ersättningar under primärtiden).

5.1.2

Då familjen har minderåriga barn

Om ett eller flera barn som är berättigade till barnpension efter förmånslåtaren vid förmånslåtarens död bodde i samma hushåll med förmånslåtaren och den efterlevande maken, utbetalas efterlevandepensionen enligt ojämkat belopp. Pensionsjämkningen görs först då det yngsta barnet fyller 18 år och inte mera står som förmånstagare. Pensionsjämkningsgrunden och den efterlevande makens pensioner beaktas sådana de var den dagen barnet fyllde 18 år.

Om det inte ännu förflutit sex månader från förmånslåtarens död då barnet fyller 18 år och den efterlevande maken är berättigad till efterlevandepension enligt ojämkat belopp, görs pensionsjämkningen först i början av den sjunde månaden efter förmånslåtarens död. Också i detta fall beaktas pensionsjämkningsgrunden och den efterlevande makens pensioner till det belopp de var på barnets 18-årsdag.

Om ett barn fötts efter förmånslåtarens död görs inte heller någon pensionsjämkning. I den efterlevande makens pension görs inte pensionsjämkning för tiden mellan förmånslåtarens död och barnets födelse.

Om det i familjen vid förmånslåtarens död vårdades ett minderårigt barn, föranleder barnets eventuella flyttning från hemmet inte ännu någon pensionsjämkningen i efterlevandepensionen, utan den görs också i detta fall först då barnet fyller 18 år. Detta gäller också om ett barn ingår äktenskap innan det fyller 18 år och vårdnaden av barnet upphör.

Juridiska avdelningen

2.5.1990

Om ett barn, som hindrat pensionsjämkning dör eller bortadopteras åt annan än efterlevande make eller dennes make, görs däremot pensionsjämkning i efterlevandepensionen. Pensionsjämkningen förrättas från början av den månad som följer efter förändringen, dock inte förrän sex månader har förflutit sedan förmånslåtarens död, om den efterlevande maken har rätt till ojämkad omställningspension. Pensionsjämkningsgrunden och den efterlevande makens inkomster beaktas sådana de var då rätten till barnpension upphörde.

5.1.3

Tidigare make

Pensionsjämkning görs i tidigare makes pension i allmänhet antingen genast då pensionen börjar utbetalas eller från ingången av den sjunde månaden som följer efter förmånslåtarens död. Om förmåns-låtaren och den tidigare maken har flyttat ihop med varandra igen och om deras gemensamma minder-åriga barn vid förmånslåtarens död bodde i det gemensamma hushållet, görs pensionsjämkningen dock först då det yngsta barnet fyller 18 år eller då rätten till barnpension upphör på grund av att barnet dör eller bortadopterats.

5.2

Pensionsjämkningsgrunden

Vid pensionsjämkningen jämförs den inkomstnivå familjen hade före förmånslåtarens död med situationen efter dödsfallet. Förmånslåtarens inkomster påverkar pensionsjämkningen så, att pensionsjämkningsgrunden bestäms på basen av förmånslåtarens sammanlagda arbetspension (8 d §). Förmånslåtarens sammanlagda pension består av de pensioner som nämns i 8 § 4 mom. APL. Pensioner enligt statens och kommunernas s.k. gamla pensionssystem beaktas också. Offentliga sektorns pensioner beaktas enligt tilläggspensionsskyddet om pensionen har beviljats eller skulle ha beviljats enligt detta.

Pensionsjämkningsgrunden fastställs utgående från summan av förmånslåtarens samtliga arbetspensioner och den utgör gränsen med vilken den efterlevande makens egna arbetspensioner jämförs. Om den efterlevande makens egna pensioner överstiger pensionsjämkningsgrunden, minskas efterlevandepensionen med 50 procent till den del den efterlevande makens egen pension överstiger pensionsjämkningsgrunden. För vad som beaktas som den efterlevande makens pensioner redogörs i punkt 5.4.

Pensionsjämkningsgrunden fastställs utgående från summan av av förmånslåtarens samtliga icke samord-

Juridiska avdelningen

2.5.1990

nade arbetspensioner enligt följande:

- om förmånslåtarens arbetspensioner överstiger 3 629,49 mk/mån (1990- års index 1481), är pensionsjämningsgrunden 3 629,49 mark (i lagen 348 mk i index 142),
- om förmånslåtarens arbetspensioner är högst 3 629,49 mark per månad men ändå över 1 329,77 mark (i lagen 125,70 mk i index 142) är pensionsjämningsgrunden densamma som förmånslåtarens sammanräknade arbetspensioner och
- om förmånslåtarens arbetspensioner är högst 1 329,77 mark per månad är pensionsjämningsgrunden 1 329,77 mark.

I lagen har fastställts ett övre gränsbelopp för pensionsjämningsgrunden (3 629,49 mk, index 1481). Oberoende av hur stor förmånslåtarens pension är kan pensionsjämningsgrunden uppgå till högst ovan nämnda övre gränsbelopp.

Gränsbeloppet om 3 629,49 mk som tillämpas år 1990 sjunker stegvis tills det år 2004 i 1990 års index uppgår till 2 659,54 (i lagen 255 mk index 142). Den årliga minskningen är i 1990 års index 69,25 mark (i lagen 6,64 index 142). Efter år 2004 justeras det övre gränsbeloppet endast med index.

Pensionsskyddscentralen meddelar årligen pensionssanstalterna de nämnda markbeloppen.

Pensionsjämningsgrunden fastställs enligt den tidpunkt då pensionsjämnning görs första gången (förmånslåtarens dödsdag, dagen då rätten till barnpension uppgör). Denna pensionsjämningsgrund justerad med index, används alltid också senare då pensionsjämnning görs på nytt.

Den fastställda undre gränsen (1 329,77 mk, ind. 1481) betyder att efterlevandepensionen inte minskas av den efterlevande makens inkomster om dessa understiger detta belopp. I motsats till den övre gränsen förändras den lägre gränsen inte stegvis årligen.

Om storleken av förmånslåtarens pension ligger mellan den övre och lägre gränsen för pensionsjämningsgrunden, är pensionsjämningsgrunden lika med förmånslåtarens sammanlagda arbetspensioner.

Om pensionsjämnning i den efterlevande makens och den tidigare makens pension görs vid olika tidpunkter, kan pensionsjämningsgrunden vara olika stor

Juridiska avdelningen

2.5.1990

eftersom den övre gränsen årligen stegvis förändras.

5.3

Förrättande av pensionsjämkning

Om den efterlevande makens inkomster som beaktas vid pensionsjämkningen överskrider pensionsjämkningsgrunden, minskas efterlevandepensionen med 50 % till den del den efterlevande makens egen pension överstiger pensionsjämkningsgrunden.

Pensionsjämkningens inverkar på efterlevandepensionen är beroende av relationen mellan förmånslåtarens pension och den efterlevande makens egen arbetspension. Någon exakt sådan inkomstgräns för den efterlevande makens egna arbetspensioner, vars överskridande i alla situationer medför att efterlevandepension efter pensionsjämkning inte mera utbetalas, kan sålunda inte fastställas.

Om den efterlevande makens egna pensioner blir små jämfört med förmånslåtarens pensioner (detta betyder ju i allmänhet att förmånslåtarens då han/hon levde till största delen ansvarade för familjens upphålle) och understiger pensionsjämkningsgrunden, påverkar pensionsjämkningen inte efterlevandepensionen.

Exempel 11

Efter mannens död är den efterlevande maken, som redan uppbär ålderspension, berättigad till efterlevandepension. Pensionsjämkningen görs genast då pensionen fastställs, eftersom makarna inte har barn under 18 år och änkan redan är pensionerad.

Förmånslåtarens sammanräknade icke samordnade arbetspensioner är 6 000 mk.

Den ojämkade efterlevandepensionen =

$$\frac{6}{12} \times 6\,000 \text{ mk} = 3\,000 \text{ mk}$$

Samordningen påverkar inte pensionen.

Pensionsjämkning:

Den efterlevande makens samordnade egna arbetspensioner uppgår till 4 000 mk.

Förmånslåtarens arbetspensioner är högre än 3 629,49 mark i månader och pensionsjämkningsgrunden är därför 3 629,49 mark

Juridiska avdelningen

2.5.1990

d.v.s. lika med den övre gränsen. Den efterlevande makens egen pension jämförs med detta belopp.

Överskjutande del =
4 000 mk - 3 629,49 = 370,51 mk

Pensionsjämningsminskning =
0,5 x 370,51 mk = 185,26 mk

Efterlevandepensionen =
3 000 mk - 185,26 mk = 2 814,74 mk

5.4

Den efterlevande makens inkomster som beaktas vid pensionsjämnings

Vid pensionsjämnings beaktas något av följande såsom efterlevande makens inkomster:

- den efterlevande makens egna arbetspensioner, om han/hon redan uppbär pension (8 c § 1 mom.),
- de invalidpensioner, som den efterlevande maken skulle ha beviljats om han/hon den dag förmånslåtaren avled eller den dag det yngsta barnet fyller 18 år, hade blivit arbetsoförmögen till den grad att det hade berättigat till full invalidpension (beräknad arbetspension, 8 c § 3 mom) eller
- 60 procent av den efterlevande makens faktiska inkomster och på dem baserade förmåner (8 e §)

Om den efterlevande maken redan uppbär annan arbetspension än deltidspension eller avträdelsepension, beaktas dessa pensioner som inkomster i samband med pensionsjämnings.

Om den efterlevande maken uppbär delinvalidpension görs pensionsjämnings på basen av den beräknade pensionen eller alternativt på basen av de faktiska inkomsterna. Om pensionsjämnings görs på basen av de faktiska inkomsterna, beaktas även denna pension som inkomst. Förfarandet är detsamma om den efterlevande maken uppbär endast avträdelsepension utan att arbeta eller uppbär endast deltidspension.

Om den efterlevande maken inte uppbär arbetspension, beaktas vid pensionsjämnings den efterlevande makens beräknade pension eller faktiska inkomster. Pensionsjämnings kan också göras så, att delvis den pension den efterlevande makens redan uppbär och delvis den beräknade pensionen beaktas.

Juridiska avdelningen

2.5.1990

Pensionsjämkning görs på detta sätt t.ex. då den efterlevande maken vid 63 år uppbär pension från den offentliga sektorn men inte ännu uppbär pension från den privata sektorn då förmånslåtarens dör.

5.5

Pensionsjämkning då den efterlevande maken uppbär egen arbetspension

Om den efterlevande maken redan uppbär pension vid förmånslåtarens död, beaktas såsom den efterlevande makens inkomster arbetspensionen till det belopp den utbetalas vid förmånslåtarens död. Den efterlevande makens folkpension beaktas däremot inte.

Om pensionsjämkning görs först då det yngsta barnet fyller 18 år, beaktas den efterlevande makens pensioner, utan barntillägg, till det belopp de var den dag barnet fyllde 18 år. Också i det fall att barnet fyller 18 år inom sex månader efter förmånslåtarens död och pensionsjämkning görs vid ingången av den sjunde månaden, beaktas den efterlevande makens inkomster sådana de var den dag barnet fyllde 18 år.

Såsom pensioner beaktas de sammanlagda pensioner den efterlevande maken uppbär på basis av förvärvsarbete. Dessa pensioner är i 8 § 4 mom. APL nämnda pensioner samt pensioner enligt statens och kommunernas gamla pensionssystem. Deltidpension och avträdelsepension är däremot inte sådana i 8 § 4 mom. APL avsedda pensioner, som skall beaktas vid pensionsjämkningen.

Pension, som den efterlevande maken får från utlandet kan också beaktas vid pensionsjämkningen. I praktiken är det möjligt att få de uppgifter som behövs vid pensionsjämkningen främst från de länder Finland har ingått en socialskyddskonvention med. Konventionsländerna meddelar Pensionsskyddscentralen pensionerna som beviljats enligt konventionen. I annat fall skall pensionsanstalten i första hand lita på uppgifterna, som den efterlevande maken själv har lämnat om sina utländska pensioner.

Den offentliga sektorns pensioner beaktas till det belopp enligt vilket de betalas ut, d.v.s. antingen enligt grund- eller tilläggs-pensionsskyddet. Den kompletteringsdel, som ersätter folkpensionens basdel och som pensionsanstalten inom den offentliga sektorn betalar åt pensionstagare under 65 år, beaktas inte som pensionsinkomst. Kompletteringsdelen inom generationsväxlingspensionen beaktas inte heller.

Juridiska avdelningen

2.5.1990

Registrerade eller icke-registrerade tilläggsförmåner enligt den privata sektorns pensioner beaktas inte vid pensionsjämkningen.

Den efterlevande makens samordnade arbetspensioner beaktas. Om den primära pensionen d.v.s. ersättningen enligt lagen om skada ådragen i militärtjänst, trafikförsäkringslagen eller lagen om olycksfallsförsäkring (SOLITA-ersättning), vid samordningen har minskat den efterlevande makens egen pension, beaktas pensionen vid pensionsjämkningen som om nämnd ersättning inte beviljats (8 d § 3 mom.). Fastän SOLITA-ersättningarna vid pensionsjämkningen inte beaktas såsom inkomster, påverkar de sålunda för sin del ändå beloppet av efterlevandepensionen. De är ju inkomster, som den efterlevande maken i verkligheten erhåller.

Delinvalidpension beaktas till ett belopp som motsvarar full invalidpension, eftersom de inkomster den efterlevande maken får utöver delinvalidpensionen i annat fall skulle bli helt utanför pensionsjämkningen. Efterlevande make som uppbär delinvalidpension kan emellertid ansöka om pensionsjämkning på basen av de faktiska inkomsterna. På detta sätt strävar man till att säkra en riktig inkomstnivå i situationer då den efterlevande maken som uppbär delinvalidpension inte arbetar eller endast arbetar in ringa mån. För detta undantagsförfarande redogörs i punkt 5.5.2. Om den efterlevande maken redan uppbär egen arbetspension, kan undantagsförfarandet enligt 8 e § APL tillämpas endast om det är fråga om delinvalidpension, avträdelsepension eller deltidspension.

Då den efterlevande maken redan uppbär pension, erhålls uppgifterna för pensionsjämkningen direkt från pensionsfallsregistret. Summan som används kontrolleras vid behov hos pensionsanstalten som betalar ut pensionen. Om den efterlevande maken uppger att han/hon erhåller pension från någon kommun (pension enligt kommunernas gamla pensionsystem), kontrolleras pensionsbeloppet av utbetalaren genom Kommunernas pensionsförsäkring.

Exempel 12

Efter mannens död är änka, som uppbär delinvalidpension, pensionsberättigad. Pensionsjämkningen görs genast då pensionen börjar utbetalas, eftersom barn under 18 år inte mera finns i familjen.

Mannens arbetspension före samordning är 6 000 mk, änkans delinvalidpension är 2 500 mk. Änkan deltidarbetar.

Juridiska avdelningen

2.5.1990

Efterlevandepensionen =

$$\frac{6}{12} \times 6\,000 \text{ mk} = 3\,000 \text{ mk}$$

Samordningen påverkar inte efterlevandepensionen.

Pensionsjämningsgrunden är 3 629,49 mk.

Eftersom änkan uppbär delinvalidpension, skall pensionen först räknas om till full invalidpension. I detta fall är den fulla pensionen 5 000 mk.

Överskjutande del =

$$5\,000 \text{ mk} - 3\,629,49 \text{ mk} = 1\,370,51 \text{ mk}$$

Pensionsjämningsminskning =

$$0,5 \times 1\,370,51 = 685,26 \text{ mk}$$

Efterlevandepensionen efter pensionsjämningsningen =

$$3\,000 \text{ mk} - 685,26 \text{ mk} = 2\,314,74 \text{ mk/mån.}$$

5.6

Pensionsjämningsning då den efterlevande maken inte uppbär egen pension

Om den efterlevande maken inte ännu uppbär pension, kan pensionsjämningsning göras antingen på basen av den beräknade pensionen eller alternativt på basen av de faktiska inkomsterna och de på dem baserade ersättningsarna.

Pensionsjämningsning på basen av de faktiska inkomsterna görs endast på ansökan av den efterlevande maken och då också endast om förutsättningarna för utförande av sådan pensionsjämningsning uppfylls (se punkt 5.6.2).

5.6.1

Pensionsjämningsning på basen av den efterlevande makens beräknade pension

Om den efterlevande maken inte ännu uppbär pension beaktas vid pensionsjämningsningen, enligt huvudregeln, såsom den efterlevande makens inkomster hans/hennes på förvärvsarbete grundade beräknade arbetspensioner. Fastän den efterlevande maken redan uppbär pension t.ex. från offentliga sektorns pensionssystem, men inte från den privata sektorn, beaktas den beräknade pensionen för privata sektorns del och den faktiska pensionen för den offentliga sektorns del.

Juridiska avdelningen

2.5.1990

Den beräknade arbetspensionen är lika stor som den fulla invalidpension den efterlevande maken skulle ha beviljats om han/hon den dag då förmånslåtaren dog hade blivit arbetsoförmögen. Pensionen beräknas på detta sätt också då pensionsjämkningen görs vid ingången av den sjunde månaden efter förmånslåtarens död.

Om pensionsjämkning görs först då pensionsrätten för det sista barnet i det gemensamma hemmet upphör, uträknas den efterlevande makens beräknade pension som om han/hon blivit arbetsoförmögen den dag då barnets rätt till pension upphörde (18-årsdagen, dödsfall, dagen då barnet givits som adoptivbarn).

Den efterlevande makens beräknade invalidpension är summan av alla de invalipensioner som på basis av 8 § 4 mom. APL nämnda lagar och i enlighet med statens och kommunernas gamla pensionssystem skulle beviljas om han/hon skulle ha blivit arbetsoförmögen på ovan nämnda dag. Om den efterlevande maken tidigare t.ex. har fått pension enligt kommunernas gamla pensionssystem beaktas denna pension. Nödiga uppgifter om ifrågavarande kommun begärs av Kommunernas pensionsförsäkring.

Om den efterlevande maken inte ännu vid 65 års ålder uppbär ålderspension från den privata sektorn, räknas den beräknade pensionen ut och den förhöjs med uppskovsförhöjning. Den förhöjda pensionen beaktas sådan den skulle ha varit vid förmånslåtarens död. Pensionerna inom den offentliga sektorn höjs inte med uppskovsförhöjning, eftersom sådant tillägg inte förekommer inom den offentliga sektorns pensionssystem.

Pensionerna enligt den offentliga sektorns beaktas enligt tilläggspensionsskyddet, om pensionen skulle beviljas enligt detta. Pensionerna inom den privata sektorn beaktas enligt minimipensionsskyddet. Pensionerna (både de heffektiva och fribrevspensionerna) samordnas på normalt sätt då den beräknade pensionen uträknas. Inverkan av SOLITA-ersättningarna utsluts dock på samma sätt som i fråga om efterlevande makes arbetspension.

Om den efterlevande maken har arbetat utomlands, kan även den på basen av detta arbete uppkomna pensionen beaktas då den beräkande pensionen uträknas, förutsatt att det inte i den utländska pensionen finns till pensionstagarens bosättningsland anknutna betalningsbegränsningar. Sådana begränsningar är eliminerade med socialtrygghetskonventionerna. Erhållande av uppgifter från konven-

Juridiska avdelningen

2.5.1990

tionsländerna begränsas dock av att långa karenstider är vanliga för att rätt till pension skall uppkomma. Det uppkomna pensionsbeloppet kan därför inte fastslås före pensionsfallet. Uppgifterna erhålls i allmänhet inte heller direkt från något register. Pensionsskyddscentralen förmedlar vid behov förfrågningar till konventionsländerna. Andra länder än konventionsländerna är inte skyldiga att ge uppgifter.

Då den beräknade pensionen fastställs så att dagen då barnets pensionsrätt upphör anses vara tidpunkten då arbetsoförmågan inträffat, höjs pensionen inte med barntillägg.

I den senaste anställningen eller företagarkerksamheten beaktas återstående tid eller med den jämförbara inkomster. För att återstående tid skall beaktas, skall den efterlevande makens senaste anställning eller företagarkerksamhet ha upphört mindre än 360 dagar före förmånslätarens död (eller dagen då barnets rätt till pension upphörde). Dagar för vilka erhållits arbetslöshetsdagpenning, dagpenning enligt sjukförsäkringslagen eller andra dagar som i vanliga fall förlänger rätten till återstående tid, gör det inte här. I övrigt räknas återstående tid ut såsom vid invalidpension.

Pensionslönen för den sista anställningen uträknas normalt. Stadgandet om justering av pensionslönen efter prövning tillämpas dock varken på den efterlevande makens pensionslön i den sista anställningen eller i tidigare anställningar.

Arbetsfördelningen mellan pensionsanstalterna angående fastställandet av den efterlevande makens beräknade pension är densamma som om den efterlevande maken skulle ansöka om egen pension. I punkt 5.7 och i Pensionsskyddscentralens cirkulär C 3/90 redogörs närmare om anskaffningen av uppgifter som behövs i pensionsjämkningen.

5.6.2

Pensionsjämkning på basen av den efterlevande makens verkliga inkomster

I normala fall görs pensionsjämkningen med beaktande av antingen den efterlevande makens pension eller beräknade pension. Som undantagsalternativ är det möjligt, att vid pensionsjämkningen beakta den efterlevande makens faktiska inkomster i stället för pensionerna.

Då den beräknade pensionen används, uppnår man inte alltid det mål som avsetts med pensionsjämkningen.

Juridiska avdelningen

2.5.1990

Pension som har uppkommit för den efterlevande maken kan vara väsentligt större än de faktiska inkomsterna efter förmånslåtarens död. Detta föreligger exempelvis då den efterlevande maken på basen av tidigare arbete har tjänat in en stor fribrevspension, men vid förmånslåtarens död inte arbetade eller senare blir arbetslös.

För att familjepensionen också i dylika fall dimensioneras till rätt nivå, kan den efterlevande maken ansöka om pensionsjämkning på basen av de faktiska inkomsterna enligt undantagsförfarandet i 8 e § APL.

Undantagsförfarandet kan komma i fråga då pensionsjämkningen görs första gången. Den efterlevande maken kan ansöka om pensionsjämkning enligt undantagsförfarandet också om omständigheterna väsentligen har förändrats jämfört med hur de var då pensionsjämkningen gjordes och om förändringen inträffar inom fem år från förmånslåtarens död.

Fastän det redan förlutit fem år från förmånslåtarens död, kan i efterlevandepensionen ännu göras pensionsjämkning enligt undantagsförfarandet då det yngsta barnet fyller 18 år (då pensionsjämkningen alltså görs första gången). En ny fem års period räknas då inte från detta framåt.

Om den efterlevande maken vid förmånslåtarens död redan uppbar arbetspension enligt något pensionssystem, kan undantagsförfarandet tillämpas endast om den efterlevande maken uppbar delinvalidpension eller deltidspension. Den efterlevande maken anses erhålla pension trots att den på grund av samordning inte alls utbetalas. Under primärtiden för dagpenning uppbar efterlevande make inte arbetspension och undantagsförfarandet kan sålunda tillämpas under denna tid. Undantagsförfarandet kan tillämpas också om den efterlevande maken erhåller avträdelsepension.

Förutsättningarna för undantagsförfarandet

Vid undantagsförfarandet jämförs den efterlevande makens beräknade pension med de faktiska inkomsterna. En förutsättning för tillämpandet av undantagsförfarandet är ansökan av den efterlevande maken.

Pensionsjämkning på basen av den efterlevande makens faktiska inkomster görs om

- 60 procent av den efterlevande makens inkomster och

Juridiska avdelningen

2.5.1990

- de förmåner som baserar sig på den efterlevande makens förtjänster i sin helhet och
- den delinvalidpension, deltidspension eller avträdelsepension den efterlevande maken uppstår

inalles är minst en fjärdedel (25 %) mindre än efterlevande makens beräknade arbetspension.

Vilka inkomsterna som beaktas såsom den efterlevande makens inkomster

Då undantagsförfarandet tillämpas omvandlas den efterlevande makens inkomster till pension genom att inkomsterna beaktas till 60 procent. Förmånerna den efterlevande maken erhåller beaktas till de belopp som faktiskt betalas ut.

Den efterlevande makens inkomster bestäms på samma grunder som APL-inkomsterna eller m.a.o. enligt samma grunder som tillämpas vid förskottsinnehållning av skatt. Inkomsterna omfattar också andra inkomster som den efterlevande maken fått genom förvärvsarbete än sådana inkomster som avses i de lagar som nämns i 8 § 4 momentet APL. T.ex. arvoden och löner för förtroendeuppdrag betraktas som förvärvsinkomster.

Förmåner som baserar sig på den efterlevande makens inkomster är t.ex. dagpenning med stöd av sjukförsäkringslagen och arbetslöshetsdagpenning. Vid behov räknas de om i månatliga betalningar. Arbetslöshetsdagpenningens månadsbelopp fås genom att multiplicera dagpenningen med 21,5. Den månatliga dagpenningen med stöd av sjukförsäkringslagen fås genom att multiplicera dagpenningen med 300 och dividera summan med 12 (dagpenningen multipliceras med 25).

Övriga förmåner som beaktas är också delinvalidpension, deltidspension och avträdelsepension, dagpenning eller olycksfallspension med stöd av lagen om olycksfallsförsäkring, fortlöpande ersättning med stöd av trafikförsäkringslagen gällande en skada på personen själv och livränta med stöd av lagen om skada ådragen i militärtjänst. Dessa beaktas även till de belopp enligt vilka de utbetalas och vid behov omräknade i månatliga belopp.

Vid tillämpande av undantagsförfarandet strävar man, med beaktande av den efterlevande makens inkomster och förmåner, till att dimensionera efterlevandepensionen enligt efterlevande makens framtida inkomstnivå. Om den efterlevande makens inkomster eller förmåner har varierat före tillämpningen av

Juridiska avdelningen

2.5.1990

undantagsförfarandet, används de genomsnittliga inkomsterna.

Justering av pensionsjämkningen på grund av förändring i den efterlevande makens förhållanden

Fastän förutsättningarna för undantagsförfarandet inte uppfylldes vid första pensionsjämkningen, kan pensionsjämkningen senare justeras enligt undantagsförfarandet. Härvid förutsätts att den efterlevande makens förhållanden inom fem år efter förmånslåtarens död förändrats på ett sådant sätt, att förutsättningarna för tillämnande av undantagsförfarandet uppfylls. Den relativt långa fristen är motiverad för att dödsfallets inverkan på den efterlevande makens utkomst skall hinna framträda (regeringens proposition 173/89, sid 13).

Då pensionsjämkningen justeras på basis av förändringar i den efterlevande makens förhållanden, beräknas den genomsnittliga inkomsten för de sex månader som föregick ansökan.

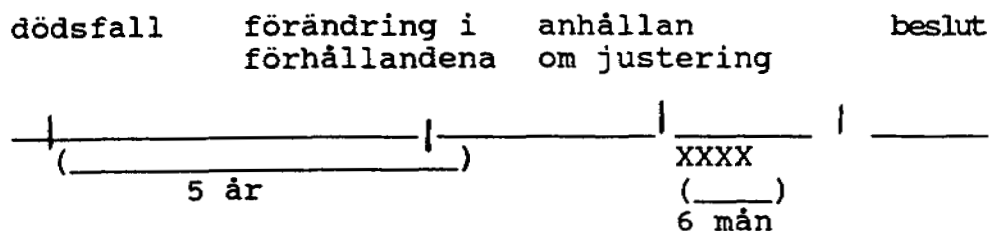
Den efterlevande maken kan ansöka om undantagsförfarande i ett så tidigt skede efter förändringen, att inkomsterna inte ännu i tillräcklig grad har sjunkit. Sexmånadersperioden som föregått ansökan har t.ex. innehållit anställningstid. I sådana fall behöver pensionsanstalten inte genast avslå ansökan, utan kan följa med situationen och ge sitt justeringsbeslut senare, om förutsättningarna för tillämnande av undantagsförfarandet uppfylls från en senare tidpunkt.

Justerad pension utbetalas retroaktivt högst för sex månader som föregått ansökan. Övetskap om möjligheten till pensionsjämkning enligt undantagsförfarandet förlänger inte den retroaktiva tiden, fastän det senare skulle konstateras att förutsättningarna hade uppfyllts redan tidigare.

Om förändringen i den efterlevande makens förhållanden inträffar inom fem år efter förmånslåtarens död, men den efterlevande maken ansöker om justering först senare, skall han/hon påvisa att en förändring har skett och att den förändrade situationen fortgår. Härvid beaktas också den efterlevande makens inkomster för de sex månader som föregår ansökan. För samma sex månaders tid utbetalas även retroaktivt den justerade familjepensionen. Förutsättningarna för tillämnande av undantagsförfarandet skall föreligga åtminstone vid tidpunkten då beslutet ges.

Juridiska avdelningen

2.5.1990

xxxxx = den efterlevande makens inkomster för sex månader som föregick ansökan

(-----) = justerad pension utbetalas retroaktivt högst för de sex kalendermånader som föregår ansökan

Exempel 13

Då mannen avled beviljades maken efterlevandepension. Änkan förvärvsarbetade då mannen dog och pensionsjämkningen gjordes därför från ingången av den sjunde månaden som följde efter mannens död. Den gjordes på basen av hennes beräknade pension.

Änkan blev arbetslös i slutet av juni tre år efter mannens död. I februari ansökte hon om justering av pensionsjämkningen för att förhållandena förändrats och hennes inkomster utöver efterlevandepensionen endast var en grunddagpenning om 95 mark per dag.

Mannens arbetspensioner vid tidpunkten för dödsfallet var 6 000 mk. Den ojämkade efterlevandepensionen är 3 000 mk. Samordningen påverkar inte pensionen.

Änkans beräknade pension som beaktas vid pensionsjämkningen är, justerad med index, 4 200 mk.

Änkans arbetslöshetsdagpenning =
95 mk x 21,5 = 2 042,50 mk/mån.

Änkan erhöll utan avbrott arbetslöshetsdagpenning till detta belopp från och med augusti föregående år, m.a.o. för en längre tid än sex månader som föregått ansökan om undantagsförfarandet.

Skillnaden =
4 200 - 2 042,50 = 2 157,50 mk

Juridiska avdelningen

2.5.1990

Eftersom skillnaden är mera än 25% av den beräknade pensionen,

$$\frac{2\ 157,50}{4\ 200} \times 100\% = 51\%$$

utgår man vid pensionsjämkningen från inkomsten som uträknats på basen av dagpensionen (2 042,50).

Pensionsjämkningsgrunden som fastställts på basen av mannens arbetspensioner är 3 629,49 mk. Pensionsjämkningen påverkar inte efterlevandepensionen.

Den pensionsjämkande efterlevandepensionen är sålunda 3 000 mk.

Den justerade efterlevandepensionen betalas retroaktivt högst för sex månader. I detta fall utbetalas den justerad från början av augusti.

Undantagsförfarandets tidsbundenhet

Pension som fastställts enligt 8 e § APL betalas i två års tid. Den efterlevande makens förhållanden kan ha pågått sådana, att förutsättningarna för undantagsförfarandet fortfarande uppfylls då tidsfristen går ut. Pensionen fastställs härvid på ansökan av efterlevande maken på nytt enligt 8 e § APL för endast två år i sänder (8 e § 2 mom.). För att förhindra spekulation är det ändamålsenligt att efterlevandepension som räknats ut enligt 8 e § APL inte beviljas för längre tid än två år i sänder (regeringens proposition sid 13).

Då efterlevandepensionen beviljas enligt undantagsförfarandet informeras den efterlevande maken om att fortsättningsansökan skall göras i tid. Pensionsanstalten kan också innan de två åren har förflutit påminna den efterlevande maken att göra en ny ansökan. Pensionsanstalten meddelar samtidigt den efterlevande maken hurudana utredningar han/hon skall uppvisa över sina inkomster för att ansökan om fortsatt pension skall kunna avgöras.

Då förutsättningarna för undantagsförfarandet efter två år på nytt utreds, granskas den efterlevande makens genomsnittliga inkomster och ersättningar under de två föregående åren. De fastställs på samma sätt som vid den första ansökningen om undantagsförfarande. Den efterlevande makens genomsnittliga inkomster kan då beräknas för de sex

Juridiska avdelningen

2.5.1990

månader som föregått fortsättningsansökan, om det inte har skett förändringar i inkomsterna eller ersättningarna under dessa två år.

Om förutsättningarna för undantagsförfarandet fortfarande uppfylls, utbelas pensionen enligt 8 e § APL ytterligare i två års tid. Pensionsjämkningen justeras dock att motsvara den efterlevande makens tidigare nämnda genomsnittliga inkomster. Pensionsjämkningsgrunden är alltid densamma som vid den första pensionsjämkningen, med beaktande av att beloppet höjs med index.

Om förutsättningarna för undantagsförfarandet inte mera uppfylls, görs den nya pensionsjämkningen på basen av den efterlevande makens beräknade pension. Den beräknade pensionen beaktas sådan den skulle ha varit då förmånslåtarens avled eller då det yngsta barnet fyllde 18 år. Härvid är också pensionsjämkningsgrunden, höjd med index, densamma som vid den första jämkningen.

Om den efterlevande maken inte gör en fortsättningsansökan, görs i efterlevandepensionen på normalt sätt pensionsjämkning på basis av den efterlevande makens beräknade pension. Om fortsättningsansökan inkommer först efter detta, kan pensionsanstalten själv rätta sitt beslut enligt undantagsförfarandet. Härvid förutsätts, att villkoren för tillämpande av undantagsförfarandet uppfylldes vid utgången av tidsfristen, m.a.o att undantagsförfarandet kunde ha tillämpats, om ansökan hade inkommit i tid.

Om undantagsförfarandet redan har tillämpats vid pensionsjämkningen och förutsättningarna för tillämpandet har upphört, kan undantagsförfarandet inte längre på nytt tillämpas (motiveringen i regeringens proposition, sid 25).

Justering av pensionsjämkningen på grund av beviljande av egenpension

Tillämpningen av undantagsförfarandet upphör, när den efterlevande maken beviljas annan arbetspension än delinvalidpension, deltidspension eller avträdelsepension. Härvid justeras pensionsjämkningen och som den efterlevande makens inkomster beaktas utöver arbetspensionen också pensionerna enligt övriga pensionssystem.

Pensionerna enligt de pensionssystem, som till följd av ifrågavarande pensionsfall inte beviljar den efterlevande maken pension, beaktas enligt beräknat belopp. De beräknade pensionerna uträknas till beloppet enligt tidpunkten för justeringen. Pensionsjämkningsgrunden är densamma som vid den första

Juridiska avdelningen

2.5.1990

jämknigen med beaktande av att beloppen skall höjas med index (8 f §).

5.7

Förfarandet då pensionsjämknigen blir aktuell

Då efterlevandepension beviljas enligt ojämkat belopp för de sex först månaderna eller för att det i familjen vid förmånslåtarens död fanns barn under 18 år, informeras pensionstagaren i samband med pensionsbeslutet om framtida pensionsjämknigen, om att pensionen eventuellt minskar och om att pensionsjämknigen kan förorsaka avbrott i utbetalningen av pension.

Då pensionsjämknigen görs med beaktande av den efterlevande makens beräknade pension, skall den efterlevande makens inkomster vid uträknande av den beräknade pensionen uppföljas till förmånslåtarens dödsdag eller till dagen då rätten till barnpension upphörde. Beloppet av den beräknade pensionen är sålunda inte alltid känt innan betalningen av den ojämkade pensionen upphör. För att betalningen av efterlevandepensionen i detta skede inte utan skäl avbryts och för att undvika återindrivning av pension kan man förfara enligt följande:

Vid tidpunkten för pensionsjämknigen uppskattar pensionsanstalten det pensionsbelopp som kvarstår att betala efter jämknigen. Om det härvid verkar som om pension ännu efter pensionsjämknigen kvarstår att betala, utbetalas den beräknade pensionen enligt uppskattat belopp. Utbetalningen av pensionen avbryts sålunda inte för tiden då nödiga utredningar för pensionsjämknigen anskaffas. Den efterlevande maken meddelas om förfarandet per brev eller interimistiskt beslut. Om den egentliga pensionsjämknigen sedan utvisar, att den uppskattade pensionen har utbetalats till för högt belopp, kan avdrag göras från framtida pensionsrater på samma grunder som i övriga pensionsslag (cirkulär A 31/89). Pensionsanstalten skall alltid utfärda ett beslut om verkställande av återkrav av den egentliga pensionen.

I de fall där pensionsjämknigen ser ut att leda till att pension inte kvarstår att betala, avbryts däremot utbetalningen av pensionen vid pensionsjämknigstidpunkten. Pension som betalats utan grund behöver sålunda inte särskilt återkravas av den efterlevande maken. Den efterlevande maken informeras om detta per brev. Då uppgifterna om justeringen av familjepensionen eller om upphörande av utbetalning på grund av pensionsjämknigen har erhållits, ges ett beslut.

Juridiska avdelningen

2.5.1990

Den efterlevande makens förhandsberäknade pensionsbelopp kan begäras av den pensionsanstalt eller de pensionsanstalter som gör den slutliga uträkningen t.ex. per telefon eller elektronisk post. I denna förhandsberäkning kan pensionen räknas på basen av de inkomster som utbetalts till slutet av föregående kalenderår och i stället för det två mellersta åren kan används de två bästa åren. Den slutgiltiga uträkningen görs enligt de normala stadgandena för uträknande av pension.

Om den pension som kvarstår att betala efter pensionsjämkningen är högre än den förhandsberäknade pensionen, skall pensionen betalas retroaktivt. Eftersom utbetalningen fördröjts till följd av i lagen stadgad skyldighet att anskaffa nödiga uppgifter, betalas ingen dröjsmålsförhöjning (19 d § 3 mom.). Tiden för vilken dröjsmålsräntan erläggs börjar på basen av detta löpa först efter tre månader från pensionsjämkningstidpunkten. Efter det erläggs det fördröjda pensionsraterna med förhöjning, ifall inte fördröjningen beror på den efterlevande maken själv.

6

FÖRÄNDRINGAR I UTBETALNING AV FAMILJEPENSION

6.1

Justering av familjepensionsbeloppet

6.1.1

Justering av familjepensionens belopp och fördelningen av pensionen (7 a § 6 mom.).

Då antalet förmånstagare förändras, skall familjepensionens belopp och fördelningen av pensionen på förmånslåtarna justeras (7 a § 6 mom.). En förändring föranleder också att ny samordning skall förrättas. Justeringarna görs från ingången av månaden efter förändringen av antalet förmånstagare.

Då justeringen görs baserar sig familjepensionen på förmånslåtarens egna pensioner sådana de var då familjepensionen första gången fastställdes, dock justerade med index.

Barnpensionen fastställs på nytt då något av barnen upphör att vara förmånstagare. Detta sker då barnet fyller 18 år, givits som adoptivbarn eller dör. Beloppet av barnpensionen räknas ut på nytt också då antalet förmånstagare förändras till följd av att barn till förmånslåtaren fötts efter förmånslåtarens död (se punkt 6.2).

Juridiska avdelningen

2.5.1990

Barnpensionen justeras också om förmånstagande barn blir helt föräldralöst. Justering förrättas emellertid inte om beloppet av familjepensionen redan före tillägget för barn som saknar båda föräldrarna är lika stort som förmånslåtarens pension.

Efterlevandepensionen justeras om antalet pensionsberättigade barn förändras. Om det utöver den efterlevande maken endast står ett barn som förmånslåtare, har barnpensionen inte påverkat efterlevandepensionen. Fastän den efterlevande makens andel i detta fall inte förändras då barnet upphör att vara förmånstagare, skall i efterlevandepensionen förrättas ny samordning. Eftersom endast den efterlevande maken efter detta är förmånstagare, görs pensionsjämkning i pensionen. Efterlevandepensionen justeras också då antalet förmånstagare förändras till följd av att ett barn till förmånslåtaren fötts efter dennes död.

Om tidigare make har stått som förmånstagare, justeras efterlevandepensionen då den tidigare makens pension upphör till följd av att nytt äktenskap ingås innan han/hon fyllt 50 år eller om han/hon avlider. På motsvarande sätt justeras tidigare makes familjepension, då efterlevandepensionen upphör.

Antalet förmånstagare förändras också om den efterlevande maken återfår sin rätt till familjepension till följd av att ett nytt äktenskap upplösts (se punkt 6.4).

Familjepensionens belopp och fördelning justeras även i fall där pensionsbeloppet blir lägre. Om familjepensionen retroaktivt blir mindre, ansöks såsom hittills om undanröjande av beslutet. I dylika fall återindrivs den utbetalda pensionen i allmänhet inte.

6.1.2

Ny samordning (8 a § 2 mom.)

Då familjepensionens belopp justeras i fall som nämns i 7 a § 6 mom. (förmånstagarnas antal förändras, tillägg för barn som saknar båda föräldrarna), förrättas också ny samordning.

Om den som uppbär familjepension blir beviljad ny familjepension som motsvarar de grundpensioner som avses i 8 § 4 mom. eller en familjepension som motsvarar sådan annan pension eller fortlöpande ersättning som avses i 8 § 1 mom. efter samma förmånslåtare, skall samordning förrättas på nytt såsom före reformen.

Juridiska avdelningen

2.5.1990

Ny samordning förrättas också då en efterlevande make, förmånslåtarens tidigare make eller ett barn upphör att vara förmånstagare.

På ansökan förrättas ny samordning, såsom före reformen, om pensionen eller ersättningen som påverkar samordningen väsentligen har förändrats.

Från efterlevandepension som på nytt samordnas avdras minskningen enligt den tidigare uträkningen av pensionsjämkningen (se punkt 6.1.5).

Exempel 14

Familjepension har beviljats efterlevande make och tidigare make. Den tidigare maken avlider och upphör då att vara förmånstagare.

I familjepensionen hade från början av den sjunde kalendermånaden som följde efter förmånslåtarens död, gjorts pensionsjämkning. Då var den överskjutande delen eller skillnaden mellan den efterlevandens makens egna pensioner och pensionsjämkningsgrunden 500 mk (indexjusterad). Från efterlevandepensionen hade avdragits hälften av detta m.a.o. 250 mk.

Efter den nya samordningen avdras från efterlevandepensionen enligt den tidigare pensionsjämkningsuträkningen minskningen på 250 mark.

Familjepensionen samordnas inte längre på nytt när till barnpension berättigat barn fyller 16 år 1.7.1990 eller senare. Ny samordning förrättas först då barnet fyller 18 år, eftersom barnpensionen enligt den allmänna familjepensionslagen efter reformen upphör då barnet fyller 18 år. Enligt ikraftträdelsestadgandet gäller detta även familjepensioner, som beviljats eller beviljas enligt de gamla stadgandena.

Om i familjepension som utges enligt arbetspensionssystemet enligt de gamla stadgandena har förrättats ny samordning när barnet fyllt 16 år före 1.7.1990, kan ny samordning inte mera förrättas, fastän till ett sådant barn på nytt skulle börja utbetalas barnpension enligt folkpensionssystemet (skolelevspension). För barnpension enligt folkpensionssystemet redogörs närmare i punkt 10.

Juridiska avdelningen

2.5.1990

6.1.3

Pensionsjämkning från början av den sjunde månaden (8 c § 2 mom.)

Om den efterlevande maken vid förmånslåtarens död är yngre än 65 år och inte uppbär egen arbetspension, görs pensionsjämkningen i efterlevandepensionen först vid ingången av den sjunde kalendermånaden som följer efter förmånslåtarens död.

6.1.4

Pensionsjämkning då barnet upphör att vara förmånstagare (8 c § 2 mom.)

Om det i det gemensamma hemmet vid förmånslåtarens död bodde till barnpension berättigade barn, görs pensionjämkningen i efterlevandepensionen först då det yngsta av barnen fyller 18 år eller då detta barns rätt till barnpension upphör (barnet bortadopterats eller dör).

6.1.5

Justering av pensionsjämkningen

Ändamålet med pensionsjämkningen är att dimensionera efterlevandepensionen i enlighet med situationen vid förmånslåtarens död. Därför följs förändringar i den efterlevande makens situation efter förmånslåtarens död i regel inte upp. Pensionsjämkningen justeras enbart då efterlevande make beviljas egen arbetspension eller då familjepensionens belopp till följd av samordning förändras (8 f §). Till följd av samordning av familjepension förrätas pensionsjämkningen på nytt endast om familjepensionen på grund av samordningen tidigare inte alls utbetalats.

Då efterlevande make beviljas egen pension

I efterlevandepensionen görs ny pensionsjämkning om den efterlevande maken beviljas pension i enlighet med de lagar som nämns i 8 § 4 mom. APL, pensionsreglementen eller pensionsstadgor samt med dem jämförbara pensioner som grundar sig på arbets- eller tjänsteförhållanden i annan form än deltids- pensioner. Ny pensionsjämkning görs sålunda varje gång den efterlevande maken beviljas ny pension trots att han/hon delvis ännu fortsätter sitt förvärvsarbete.

Däremot förorsakar förändringar i den efterlevande makens egen pension, såsom slopande av barntillägg, inte ny pensionsjämkning. Ny pensionsjämkning görs endast, om den efterlevande maken beviljas en helt ny pension. Beslut om fortsättning av tidsbestämd invalidpension anses härvid inte vara ny pension.

Juridiska avdelningen

2.5.1990

Inte heller det att pension övergår i ålderspension anses vara beviljande av ny pension, fastän pensionsbeloppet härvid skulle förändras.

När delinvalidpension omvandlas till full invalidpension förrättas ny pensionsjämkning, om denna gjorts enligt undantagsförfarandet. Om full invalidpension omvandlas till delinvalidpension, görs ingen ny pensionsjämkning.

Då ny pensionsjämkning görs är pensionsjämkningsgrunden densamma som då den första jämkningen förrättades, dock med beaktande av att beloppen skall höjas med index. Om t.ex. pensionsjämkningen första gången gjordes år 1990 och pensionsjämkningsgrunden var lika stor som maximigränsen 3 629,49 mark, justeras beloppet vid den nya pensionsjämkningen år 1997 med detta års index, i stället för att beakta maximigränsen som tillämpas år 1997.

Då ny samordning har förändrat efterlevandepensionen

Om efterlevandepensionens belopp förändras till följd av ny samordning, avdras minskningen enligt den tidigare pensionsjämkningsuträkningen från den på nytt samordnade efterlevandepensionen (50% av den överskjutande delen). Den efterlevande makens egna inkomster räknas sålunda härvid inte ut på nytt och de jämförs inte heller på nytt med pensionsjämkningsgrunden.

Pensionsjämkning enligt undantagsförfarandet

Såsom i punkt 5.6.2 redogjorts, kan den efterlevande maken anhålla om pensionsjämkning enligt undantagsförfarandet senare än vid ansökan av familjepension. Härvid förutsätts att förändringar i den efterlevande makens förhållanden har skett inom fem år efter förmånslåtarens död. Eftersom den efterlevande maken skall ansöka om undantagsförfarandet för två år i sänder, kan ny pensionsjämkning i efterlevandepensionen göras med två års mellanrum. Ny pensionsjämkning kan förrättas också under denna två års period, under vilken pensionen annars skulle utbetalas enligt undantagsförfarandet, om den efterlevande maken under denna tid beviljas egen pension.

Pensionsjämkningsgrunden och den efterlevande makens beräknade sammanlagda arbetspensioner som används vid jämförelsen är härvid desamma som tillämpades vid den första pensionsjämkningen. De justeras endast med index för pensionsjämkningstidpunkten.

Juridiska avdelningen

2.5.1990

6.2.

Upphörande av familjepension

Barnpensionen upphör (4 b § 3 mom.)

Enligt de nya stadgandena upphör barnpensionen alltid då barnet fyller 18 år. Detta gäller även då barnet är arbetsoförmöget.

Barnpensionen upphör också då barnet ges som adoptivbarn till någon annan än den efterlevande maken eller dennes make.

Rätten till barnpension upphör alltid då barnet dör.

Om barnet redan uppbär familjepension efter två förmånslåtare och det på ansökan beviljas pension efter en biologisk förälder, upphör den barnpension som beviljats efter annan förmånslåtare än biologisk förälder, då utbetalningen av pension efter den biologiska föräldern börjar.

Familjepension som beviljats eller beviljas under 18 år fyllt arbetsoförmöget barn enligt de gamla stadgandena utbetalas så länge barnet är arbetsoförmöget.

Efterlevandepensionen upphör (4 b § 2 mom.)

Rätten till efterlevandepension upphör då den efterlevande maken ingår ett nytt äktenskap innan han/hon har fyllt 50 år. Detta gäller också förmånslåtarens tidigare make (4 § 5 mom. 4 punkten).

Om den efterlevande maken som uppbär familjepension redan har fyllt 50 då han/hon ingår ett nytt äktenskap, upphör efterlevandepensionen inte till följd av det nya äktenskapet. Den efterlevande maken, som uppbär familjepension enligt tidigare stadganden, kan nu utan att mista rätten till efterlevandepension ingå ett nytt äktenskap efter det han/hon har fyllt 50 år (ikraftträdelsestadgandet). I punkt 2.2 har närmare redogjorts för rätten till familjepension för efterlevande make som ingått nytt äktenskap.

Rätten till efterlevandepension upphör alltid då den efterlevande maken dör.

6.3

Engångsutbetalning av efterlevandepension

Om den efterlevande eller tidigare makens familjepension upphör till följd av ett nytt äktenskap,

Juridiska avdelningen

2.5.1990

utbetalas till honom/henne ett engångsbelopp. Beloppet är lika stort som efterlevandepensionen (eller tidigare makes pension) för tre års tid hade varit (4 b § 4 mom.).

Engångsutbetalningen grundar sig på den månadspension som senast har utbetalts och den är lika med pensionen (före förskottsinnehållning) den månad äktenskapet ingås. Sålunda grundar sig engångsutbetalningen för en efterlevande make som ingår i äktenskap i december på pensionen som utbetalas i december utan indexjustering vid årsskiftet. Från engångsutbetalningen kvittas det som eventuellt har utbetalts efter det äktenskapet har ingåtts.

Tidigare erlades åt änkan ett engångsbelopp, som var lika stort som familjepensionen för två års tid hade varit, om hon ensam varit förmånstagare.

Detta stadgande tillämpas fortsättningsvis i fall där engångsbeloppet räknas ut efter förmånslåtares som dött före 1.7.1990.

Till efterlevande make som fått efterlevandepension som engångsutbetalning kan inte en andra gång betalas engångsersättning efter samma förmånslåtare, om den efterlevande maken när efterlevandepensionen åter börjat löpa ingår ett nytt äktenskap (se punkt 6.4).

6.4

Då indragen efterlevande pension börjar betalas på nytt

Efterlevande makes rätt att återfå efterlevandepension

Efterlevande make, vars efterlevandepension har indragits för att nytt äktenskap har ingåtts, kan om det nya äktenskapet upplöses återfå den indragna efterlevandepensionen. Härvid förutsätts att äktenskapet upplöses inom fem år och att rätt till efterlevandepension på basis av det nya äktenskapet inte uppkommer (4 b § 2 mom.). Äktenskap upplöses antingen då maken dör eller vid skilsmässa.

Om nytt äktenskap, som inte har varat fem år, upphör på grund av skilsmässa, återfås den tidigare efterlevandepensionen alltid. Härvid förutsätts inte, att den efterlevande maken är yngre än 50 år vid tidpunkten för återbetalningen. Även om det nya äktenskapet på grund av makens död upplöses inom fem år och makarna inte har ett gemensamt barn, återfås den tidigare rätten till efterlevandepension.

Juridiska avdelningen

2.5.1990

Om den nya maken avlider och äktenskapet har varat längre än fem år, kan det uppkomma en sådan situation, att det på basis av det nya äktenskapet inte uppkommer rätt till efterlevandepension, men den tidigare rätten till pension inte mera kan återfås.

Rätten till efterlevandepension kan återfås mer än en gång, om efterlevande maken har ingått flera äktenskap som upplösts inom fem år. Engångsbelppet av efterlevandepensionen kan däremot utbetalas endast en gång eller första gången efterlevandepensionen dras in (4 b § 4 mom.).

Rätten att återfå efterlevandepension gäller inte familjepensioner, som har beviljats efter förmåns-låtare som har dött före 1.7.1990.

Betalningen av indragen pension återupptas vid ingången av den månad som följer efter den ny makens död eller det i ämbetsbetyget införda skilsmässodatumet, ifall ansökan om återbetalning har gjorts inom ett år efter dödsfallet eller skilsmässan. Om ansökan om återbetalning har gjorts senare, återbetalas pensionen retroaktivt för ett år från ingången av ansökningsmånaden (4 b § 1 mom.).

Då indragen pension börjat betalas på nytt, betalas den tidigare pensionen höjd med index, om det inte är fråga om justering enligt punkt 6.1 (efterlevande make har beviljats egen pension eller barnet har fyllt 18 år).

Av engångsbetalningen förorsakat avdrag

Då indragen efterlevandepension börjar betalas på nytt till följd av att ett nytt äktenskap har upplösts, dras den erlagda engångsutbetalningen av från framtida pensionsrater. Detta görs genom att den månatliga bruttopensionen minskas med en tredjedel. Något skyddat belopp som i allmänhet tillämpas vid utmätning och kvittning förekommer härvid inte. Pensionen utbetalas till minskat belopp under högst nio års tid även om hela engångsbetalningen inom denna tid inte ännu skulle ha avdragits från efterlevandepensionen (4 b § 4 mom.). Engångsbetalningen återkrävs till det belopp enligt vilken den utbetalts och den höjs inte med ränta.

Gäller inte tidigare make

Rätten att återfå pension som grundar sig på ett tidigare äktenskap gäller inte tidigare make. Detta beror på att också underhållsbidraget, som pensionsrätten grundar sig på, skulle ha upphört till följd av det nya äktenskapet.

Juridiska avdelningen

2.5.1990

7

ANSÖKAN OM PENSION

7.1.

Ansökan om familjepension

Familjepension ansöks på PE-blanketten, som förnyats enligt de nya stadgandena.

Om ansökan har fyllts i vid Folkpensionsanstaltens lokalbyrå och om i blanketten antecknats att för-
mänslåtarens och förmånstagarnas uppgifter kontrol-
lerats, behöver ämbetsbetyg inte anskaffas. Om
ansökan inte fyllts i vid Folkpensionsanstaltens
lokalbyrå och om ämbetsbetyg inte har fogats till
ansökan, anskaffar pensionsanstalten det. Om pension
på basis av uppgifterna i ansökningsblanketten och
ämbetsbetyget inte kan beviljas, men om det finns
skäl att anta att makarna har haft ett gemensamt
barn, som ger rätt till efterlevandepension (barn,
som dött före förmånslåtarens eller barns över 18
år), utreder pensionsanstalten detta. Vid utred-
ning erhålls vid behov hjälp av antingen Befolkning-
sregistercentralen eller Pensionsskyddscentralen.

Till tidigare makes ansökan skall fogas kopia av
domstolsutslag eller av socialnämnden fastställt
avtal gällande underhållsbidraget. Av kopian skall
framgå storleken av bidraget vid förmånslåtarens
död.

7.2

Ansökan om pensionsjämkning enligt undantagsförfarandet

Om en efterlevande make i familjepensionsansökan
har uppgett att de faktiska inkomsterna under det
senaste året väsentligen har sjunkit (punkt 20 i
ansökningsblanketten), utreder pensionsanstalten om
förutsättningarna för tillämpande av undantagsför-
farandet föreligger. Pensionsanstalten begär härvid
av den efterlevande maken utredning över på vilket
sätt inkomsterna har förändrats i förhållande till
tidigare inkomster och hur stora inkomsterna är
efter förändringen. Vid behov skaffar pensions-
anstalten beslut av vilket beloppet av den efter-
levande makens arbetslöshetsdagpenning eller sjuk-
dagpenning framgår. Den efterlevande maken kan med
intyg givet av arbetsgivaren påvisa löneförändrin-
gen. Om den efterlevande maken verkar som företagare
kan förändringen påvisas med t.ex. mellanboks-
lut.

Om förutsättningarna för tillämpande av undantags-
förfarandet ser ut att uppfyllas, ber pensions-
anstalten den efterlevande maken att ansöka om

Juridiska avdelningen

2.5.1990

detta. Pensionsanstalten upplyser samtidigt den efterlevande maken om att sålunda uträknad familjepension kan utbetalas för två år i sänder och att fortsatt beviljande av pension med tillämpandet av undantagsförfarandet förutsätter ny ansökan och ny utredning över de faktiska inkomsterna.

Om pensionsjämkning på basis av de faktiska inkomsterna görs senare än familjepensionsansökan, räcker ett brev och tidigare nämnd utredning över förändrade inkomster som ansökan.

Endast en pensionsanstalt utreder förutsättningarna för tillämpande av undantagsförfarandet. Det är i allmänhet den så kallade sista anstalten, som avgör ärendet. Då utredningarna om undantagsförfarandet gjorts, sänds de till de övriga pensionsanstalterna som behandlar ansökan. För detta redogörs närmare i cirkulär C 3/90.

7.3

Ansökan om återbetalning av indragen efterlevandepension

Då efterlevande make ansöker om återbetalning av indragen familjepension räcker det med ett brev och en kopia av skilsmässobeslutet eller ämbetsbetyget av vilket den nya makens död eller skilsmässan framgår.

8

IKRAFTTRÄDANDE

De nya familjepensionsstadgandena träder i kraft 1.7.1990. De nya stadgandena tillämpas om förmåns-låtaren har avlidit efter att de nya stadgandena har trätt i kraft.

Familjepensionen som betalas enligt de gamla stadgandena dras dock inte in trots att den efterlevande maken ingår ett nytt äktenskap efter att ha fyllt 50 år och efter 1.7.1990 (2 mom. ikraftträdelsestadgandet).

För kvinnor som fyllt 40 år när lagen träder i kraft eller för kvinnor födda före 1.7.1950 har förutsättningarna för erhållande av familjepension lindrats om kvinnan och förmåns-låtaren inte har ett gemensamt barn (2 mom.). Beträffande innehållet i stadgandet har redogjorts i punkt 2.2.2.

Familjepension som beviljats enligt de gamla stadgandena samordnas inte efter 1.7.1990 på nytt då till barnpension berättigat barn fyller 16 år (sista meningen 2 mom.).

Juridiska avdelningen

2.5.1990

Fastän stadgandena om rätt till barnpension har förändrats, bibehålls rätten till barntillägg. Till barntillägg berättigar således fortfarande barn, som enligt stadgandena före 1.7.1990 skulle ha haft rätt till familjepension efter förmånslåtaren. Till styvmoders egen pension kan sålunda fortfarande inte fogas ett barntillägg för att hon tillsammans med sin make har dragit försorg om makens barn eller adoptivbarn. Mannen får däremot barntillägg även på basis av sådant barn (5 mom.).

9

BESKATTNINGEN AV FAMILJEPENSIONERNA

Familjepensionsreformen påverkar inte beskattningen av familjepensionerna utbetalda med stöd av arbetspensionslagarna. Familjepensionerna enligt arbetspensioneringen är skattepliktig inkomst som varje förmånstagare beskattas för. Varje förmånstagare har vid beskattningen också rätt till personligt pensionsinkomstavrdrag. Storleken av avdraget är beroende av den skattepliktigas sammanlagda inkomster. Till följd av avdraget förekommer det i praktiken sällan att skatt betalas på barnpensioner. En stor del av efterlevandepensionen torde inte heller beskattas, i synnerhet om den efterlevande maken inte har andra skattepliktiga inkomster än familjepension.

I och med att familjepensionssystemet ändras blir pensionerna inom det allmänna familjepensionssystemet skattepliktiga. Förmånstagarna får härvid också vid beskattningen göra ett pensionsinkomstavrdrag. Genom skyddsstadgandet garanteras, att familjepensioner som utbetalas till barn enligt gamla stadgandena (barnpension enligt nya stadgandena) efter skatteinnehållningen så länge de utbetalas bibehålls åtminstone lika stora det var innan de nya stadgandena träder i kraft.

Engångsbetalning av efterlevandepension betraktas som inkomst för det år under vilket den utbetalats. Engångsbetalningen beskattats på samma sätt som retroaktiv pension. I den slutliga beskattningen av engångsbetalningen kan inkomstutjämnning verkställas.

Då efterlevandepension som indragits till följd av nytt äktenskap börjar betalas på nytt eftersom det nya äktenskapet upplösts, tillämpas skatterättelsestadgandena. Pensionsanstalten uppmanar den efterlevande maken att söka skatterättelse och ger det intyg som härvid behövs. Intyget ges då det från efterlevandepensionen har avdragits ett tillräckligt belopp som utbetalts såsom engångsbetalning eller

Juridiska avdelningen

2.5.1990

när tiden för sökande av skatterättelse håller på att löpa ut.

10

HUVUDDRAGEN I DET ALLMÄNNA FAMILJEPENSIONSSYSTEMET

Också inom det allmänna familjepensionssystemet gäller de nya familjepensionsbestämmelserna i sådana fall, där förmånslåtaren har dött 1.7.1990 eller därefter. Förmånstagarna består av efterlevande make och barn.

Både efterlevandepensionen och barnpensionen höjs jämfört med tidigare belopp. Efterlevandepensionen kan stiga på den grund, att endast 60 procent av arbetsinkomsterna beaktas som inkomst vid beräkningen av tilläggsdelen. Barnpension utbetalas oberoende av om efterlevande maken är berättigad till pension. Efterlevande makens inkomster påverkar inte heller barnets pensionsbelopp.

Barnpension

Rätt till barnpension har förmånslåtarens eget barn och adoptivbarn samt förmånslåtarens makes barn, förutsatt att makarna tillsammans har svarat för barnets uppehälle. I motsats till arbetspensionssystemet kan barnpension inom det allmänna familjepensionssystemet även utbetalas åt fosterbarn.

I och med reformen har barn rätt till barnpension tills de fyller 18 år; denna åldergräns var tidigare 16 år. Studerande kan ända till 21 år få pension i form av s.k. skolelevspension. Inom arbetspensionssystemet är maximiåldern för barnpension 18 år oberoende av pågående studier.

Barnpension består av ett grundbelopp och ett kompletteringsbelopp. Grundbeloppet är detsamma som tidigare (229 mk/mån enligt FPL-index 1045) och beloppet påverkas inte av barnets andra pensioner. Studerande över 18 år får endast grundbeloppet.

Kompletteringsbeloppet är maximalt 306 mk/mån enligt FPL-index 1045. Beloppet är beroende av barnets övriga familjepensioner; från det fulla kompletteringsbeloppet avdras 50 procent av den del beloppet av dessa förmåner överstiger 212,50 mk/mån.

Barnpensionens fulla belopp (grundbelopp + kompletteringsbelopp) är 535 mk/mån enligt FPL-index 1045.

Inom det allmänna familjepensionssystemet har barnet två barnpensioner endast ifall barnet saknar båda sina biologiska föräldrar.

Juridiska avdelningen

2.5.1990

Barnpensionen upphör om barnet beviljas invaliditetspension enligt folkpensionslagen. Inom arbetspensionssystemet gäller inte motsvarande regel.

Efterlevandepension

De allmänna förutsättningarna för beviljade av efterlevandepension är i likhet med bestämmelserna om villkoren för fortsatt pensionsutbetalning i stort sett desamma som inom arbetspensionssystemet. Förmånslåtarens tidigare make har dock inte rätt till efterlevandepension. Genom ikraftträdelsestadgandena har både inom folk- och arbetspensioneringen villkoren för pensionsrätten lindrats i fråga om efterlevande makar som fyllt 40 år vid lagens ikraftträdande och som inte har eller har haft gemensamt barn.

Till åtskillnad från arbetspensionssystemet har den efterlevande maken inte rätt till efterlevandepension om hon eller han själv från folkpensionssystemet uppbär invaliditets- eller arbetslöshetspension, förtida ålderdomspension eller frontmanpension. Åt sådan efterlevande make betalas dock i begynnelsepension det belopp varmed begynnelsepensionen överstiger denna makes egen pension.

Efterlevandepensionen upphör när änkan/änklingen fyller 65 år och i stället börjar uppbära egen ålderdomspension. Enligt arbetspensionslagarna upphör efterlevandepensionen inte i och med att ankans/änklingens ålderspension börjar löpa.

Begynnelsepension

Den efterlevande maken är berättigad till begynnelsepension under sex månader. Begynnelsepensionen består av en basdel och en partiell eller full tilläggsdel. I begynnelsepensionen kan även ingå bostadsbidrag. Basdelen utgår enligt ett fast belopp; tilläggsdelen är beroende av pensionstagarens övriga inkomster.

År 1990 är basdelen 390 mk/månad (enligt FPL-index 1045). Begynnelsepensionen (basdelen och tilläggsdelen enligt minimivillkoren) är i kommungrupp II 1082 mk/månad /FPL-index 1045). Den fulla begynnelsepensionen är 2 119 mk/månad.

Den efterlevande makens egna förvärsinkomster inverkar endast delvis på tilläggsdelen p.g.a. att man beaktar endast 60 procent av inkomsten som en kompensation för skatteinnehållningen.

Juridiska avdelningen

2.5.1990

Fortsättningspension

Efter begynnelsepensionen kan den efterlevande maken under vissa förutsättningar beviljas fortsättningspension. Fortsättningspensionen består av en basdel, en inkomstbunden tilläggsdel och ett eventuellt bostadsbidrag, förutsatt att den efterlevande maken har ett barn under 18 år att försörja (det kan vara fråga om makarnas gemensamma barn eller den ena makens barn, dock inte fosterbarn; barnet skall ha bott i samma hushåll som makarna). Den fulla fortsättningspensionen för en dylik änka/änkling uppgår - utan bostadsbidrag - i kommungrupp II till 2 119 mk/månad (FPL-index 1045).

Ifall barn inte finns består fortsättningspensionen av enbart inkomstbunden tilläggsdel och eventuellt bostadsbidrag, men inte basdel. Den fulla fortsättningspensionen blir i detta fall 1 729 mk/månad (FPL-index 1045).

Ikraftträdande

De nya familjepensionsbestämmelserna träder i kraft 1.7.1990.

Barnen

Om förmänslåtaren har dött före 1.7.1990 och barnet fyller 16 år 1.7.1990 eller därefter, fortsätter utbetalningen av barnpensionen tills barnet fyller 18 år. Pensionsbeloppet ändras också att motsvara de nya bestämmelserna, dvs. att i barnpension utbetalas grundbelopp och kompletteringsbelopp. När barnet fyller 18 år bestäms rätten till skolelevspension i enlighet med de gamla bestämmelserna. Pensionsbeloppet fastställs dock på basen av de nya bestämmelserna.

Om förmänslåtaren har dött före 1.7.1990 och barnet har fyllt 16 år före 1.7.1990, förlängs pensionsutbetalningen inte tills barnet fyller 18 år. Åt barn som fyllt 16 år utbetalas pensionen i form av skolelevspension också i det fallet att barnet är under 18 år. Pensionsbeloppet ändras dock räknat från 1.7.1990 att motsvara de nya bestämmelserna.

Efterlevande make

Förutsättningarna för utfående av efterlevandepension är lindrigare när det gäller kvinnor som är födda före 1.7.1950; detta gäller både det allmänna familjepensionssystemet och arbetspensionssystemet.

Utbetalningen av barnpension tills barnet fyller 18 år påverkar även utbetalningen av fortsättningspension åt den make som har hand om barnet. Om förmänslåtaren har dött före 1.7.1990 och änkan eller änklungen har hand om ett barn som fyller 16

Juridiska avdelningen

2.5.1990

år 1.7.1990 eller därefter, betalas åt efterlevande maken fortsättningspension ända till barnet fyller 18 år. Härefter har änkan/änklingen rätt att få fortsättningspension om hon eller han har fyllt 40 år då barnet fyllde 18 år. Ändringen gäller en förlängning av efterlevandepensionens utbetalningstid, men i övrigt bestäms pensionen på samma grunder som tidigare. Därmed beaktas t.ex. den efterlevande makens arbetsinkomster i sin helhet.

Inte heller inom det allmänna familjepensions-systemet indras efterlevandepensionen om en änka eller änklings som fyllt 50 år gifter om sig efter 1.7.1990. Bestämmelserna tillämpas också på sådana familjepensioner, där förmånslåtarens har dött innan reformen trädde i kraft.

FAMILJEPENSIONSTADGANDENA ENLIGT APL

STADGANDE

EFTERLEVANDEPENSION

rätten till pension	4 § 5 momentet 1 punkt
förutsättning för erhållande	4 a §:n 1 ja 2 momentet
- över 40-årig änka utan barn	4 a §:n 2 momentet och ikraftträdelsestadgandet
- långvarigt arbetsoförmögen änka/änkling	4 a §:n 1 momentet punkt 2
tidigare makes rätt till familjepension	4 §:n 5 momentet punkt 3

BARNPENSION

till pension berättigade barn	4 §:n 5 momentet punkterna 2-3
- barn som adopterats före 1.1.1980	ikraftträdelsestadgandet
- utomäktenskapligt barn	ikraftträdelsestadgandet
- erkänt barn	ikraftträdelsestadgandet
förutsättningar för erhållande	4 a §:n 3 momentet

BETSÄMMANDE AV FAMILJEPENSIONEN

pensionen som familjepensionen grundar sig på	7 a §:n 1 momentet
pensionens belopp	7 a §:n 2 momentet
- efterlevandepensionens belopp	7 a §:n 2 momentet
- barnpensionens belopp	7 a §:n 3 momentet
- tillägget för barn som saknar båda föräldrarna	7 a §:n 4 momentet
fastställande av förmånslåtarens tidigare makes pension	7 a §:n 5 momentet

STADGANDE

SAMORDNING

- första 8 §:n 5 momentet
- ny samordning 8 a §:n 2 momentet

PENSIONSJÄMKNING

- första pensionsjämkningen 8 c §
- tidpunkten 8 c §
- den efterlevande makens pensioner som beaktas vid pensionsjämkningen 8 c §
- fastställande av den beräknade pensionen 8 c §
- pensionsjämkningsgrunden 8 d §
- minskningen till följd av pensionsjämkningen 8 d §
- pensionsjämkning enligt undantagsförfarandet 8 e §
- ny pensionsjämkning 8 f §

FÖRÄNDRINGAR AV UTBETALNING AV PENSION

7 a §:n 6 momentet

UPPHÖRANDE AV FAMILJEPENSION

- efterlevandepensionen upphör 4 b §:n 2 momentet
- upphörande av efterlevandepension för efterlevande make som inte fyllt 50 år 4 b § 2 momentet
- utbetalning av tidigare efterlevande pension på nytt 4 b §:n 2 momentti
- upphörande av barnpension 4 b §:n 3 momentti
- engångsbetalning av efterlevandepension 4 b §:n 4 momentti
- beloppet av engångsbetalningen 4 b §:n 4 momentti
- avdragning av engångsbetalningen från återbeld efterlevandepension 4 b §:n 4 momentti

BELOPP FÖR APL-EFTERLEVANDEPENSION gällande barnlösa efterlevande makar

Dödsfall år 2004 (pensionsjämningsgrunden 2660 mk)

Efterlevande makens egenpension mk/mån

Förmånstagarens pension mk/mån

	1000	1500	2000	2500	3000	3500	4000	5000	6000	7000	8000	9000	10000	12000	14000	16000	18000	20000
1000	500	750	1000	1250	1500	1750	2000	2500	3000	3500	4000	4500	5000	6000	7000	8000	9000	10000
1500	415	750	1000	1250	1500	1750	2000	2500	3000	3500	4000	4500	5000	6000	7000	8000	9000	10000
2000	165	500	1000	1250	1500	1750	2000	2500	3000	3500	4000	4500	5000	6000	7000	8000	9000	10000
2500	0	250	750	1250	1500	1750	2000	2500	3000	3500	4000	4500	5000	6000	7000	8000	9000	10000
3000	0	0	500	1000	1330	1580	1830	2330	2830	3330	3830	4330	4830	5830	6830	7830	8830	9830
3500	0	0	250	750	1080	1330	1580	2080	2580	3080	3580	4080	4580	5580	6580	7580	8580	9580
4000	0	0	0	500	830	1080	1330	1830	2330	2830	3330	3830	4330	5330	6330	7330	8310	9330
5000	0	0	0	0	330	580	830	1330	1830	2330	2830	3330	3830	4830	5830	6830	7830	8830
6000	0	0	0	0	0	80	330	830	1330	1830	2330	2830	3330	4330	5330	6330	7330	8330
7000	0	0	0	0	0	0	0	330	830	1330	1830	2330	2830	3830	4830	5830	6830	7830
8000	0	0	0	0	0	0	0	0	330	830	1330	1830	2330	3330	4330	5330	6330	7330
9000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	330	830	1330	1830	2830	3830	4830	5830	6830
10000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	330	830	1330	2330	3330	4330	5330	6330
20000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	330	1330	2330	3330	4330	5330
40000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	330	1330	2330	3330	4330
60000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	330	1330	2330	3330
80000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	330	1330	2330
100000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	330	1330